STRATEGIA ROZWOJU MIASTA DYNÓW

NA LATA 2007 – 2013

DYNÓW

KWIECIEŃ 2007

SPIS TREŚCI

WSTĘP 3

I. RAPORT O STANIE MIASTA DYNÓW 14

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA 14
Położenie miasta Dynów 14
Środowisko geograficzne Dynowa 15
Walory historyczne 19
2. LUDNOŚĆ I ZGADNIENIA SPOŁECZNE 25
Dane demograficzne 25
Pracujący i bezrobotni 28
3. WARUNKI SOCJALNO - BYTOWE 31
Oświata 31
Mieszkalnictwo 33
Służba zdrowia 34
Opieka społeczna 34
4. GOSPODARKA 36
Przemysł 36
Rolnictwo 38
5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 41
Drogi i szlaki komunikacyjne 41
Telekomunikacja 43
Elektroenergetyka 44
Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami 44
Gazownictwo 45
6. KULTURA I TURYSTYKA 46
Działalność kulturalna 46
Turystyka 47
1. MISJA MIASTA 51
2. OBSZARY STRATEGICZNE 52
3. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIASTA DYNÓW 54
Instrumenty realizacji strategii 66
Monitoring i ocena strategii 68

Załącznik
do Uchwały Nr VII/48/07
Rady Miasta Dynowa
z dnia 27 kwietnia 2007 roku

WSTĘP

Przesłanki aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Dynów.

Dnia 7 czerwca 2004 roku Rada Miejska w Dynowie przyjęła do realizacji „Strategię Rozwoju Miasta Dynów" na lata 2004 – 2006, która określiła cele strategiczne rozwoju społeczno - gospodarczego miasta oraz wyznaczyła zadania, których realizacja miała te cele urzeczywistnić.

Za najważniejszy, długofalowy cel rozwoju Dynowa – jego misję, uznano hasło:

„Miasto Dynów będzie stwarzać optymalne warunki do życia swoich mieszkańców. W najbliższych kilkunastu latach chce być miastem usługowo – rolniczo – turystycznym, czystym ekologicznie z rozwiniętą infrastrukturą techniczną oraz oświatą".

Cel ten, sformułowany bardzo szeroko, nadal zachowuje aktualność. Zadania, których realizacja warunkuje osiągnięcie w/w celu wymagają jednak modyfikacji, przede wszystkim z powodu dostosowania do zmieniającej się rzeczywistości. Liczne zmiany w gospodarczo-społecznym otoczeniu lokalnym, procesy związane z integracją europejską, jak również większe możliwości korzystania ze środków unijnych dla realizacji zadań zawartych w Strategii sprawiły, iż postanowiono dokonać aktualizacji dokumentu, który powinien być w większym stopniu powiązany ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego, jak również skorelowany z głównymi programami miejskimi, m.in. Planem Rozwoju Lokalnego i Wieloletnim Planem Inwestycyjnym.

Wychodząc naprzeciw wymienionym potrzebom, jak również kierując się zasadami planowania strategicznego, a w szczególności uwzględniając fakt, iż Strategia Rozwoju Miasta Dynowa w większym stopniu daje odpowiedź na pytanie jak

wykorzystać wszystkie zasoby miasta, uwzględniając aktualne trendy rozwojowe i położenie Dynowa, Burmistrz Miasta Dynowa podjął decyzję powołania Zespołu d/s Aktualizacji Strategii Miasta Dynowa do 2013 roku, argumentując tę decyzję następującymi przesłankami:

- Celem merytorycznym prac nie jest zbudowanie odmiennej do dotychczasowej Strategii, lecz na jej bazie dokonanie aktualizacji danych. Konieczność przeprowadzenia aktualizacji danych wynika m.in. ze zmian w zakresie uwarunkowań zewnętrznych rozwoju spowodowanych członkostwem Polski w Unii Europejskiej oraz czynników wewnętrznych związanych z aktualizacją danych dotyczących gminy i z korektą części założonych w pierwotnej strategii działań czy też pełną lub fragmentaryczną realizacją określonych w niej konkretnych inicjatyw, zadań i przedsięwzięć.
- Proces wejścia Polski do Unii Europejskiej wnosi istotne zmiany w sposobie przygotowania i realizacji przedsięwzięć rozwojowych miasta.
- Strategia Rozwoju Miasta Dynów będzie, w większym niż dotychczas stopniu, programem działania, stanowiącym podstawę do efektywnego zarządzania miastem.
- Strategia ma pełnić funkcję informacyjną i promocyjną – powinna informować potencjalnych inwestorów o kierunkach rozwoju miasta, ukazywać walory środowiska przyrodniczego, gospodarczego i kulturalnego miasta.
- Ze Strategii, w większym stopniu, powinna wynikać hierarchia celów, które chce miasto zrealizować w długofalowym okresie.
- Strategia powinna mieć charakter społeczny, partnerski – kluczem do powodzenia jej realizacji jest szeroko rozumiany udział opinii społecznej mieszkańców oraz akceptacja przyjętych celów strategicznych przez wszystkie podmioty społeczne (organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze).

Proces aktualizacji Strategii będzie przyjmowany jako systemowy element zarządzania strategicznego miastem, a nie jednorazową akcję. Strategia powinna być aktualizowana i korygowana w takt istotnych zmian w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym miasta.

Podstawą aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Dynów było wydłużenie okresu jej realizacji do 2013 roku, przeformułowanie celów strategicznych, wynikających ze zmian sytuacji społeczno-gospodarczej miasta oraz uwarunkowań zewnętrznych jego rozwoju oraz zaktualizowanie danych statystycznych dotyczących gminy.

Zadaniem metodycznym w aktualizowaniu Strategii było zawarcie w niej celów i priorytetów określonych w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007 – 2013. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia to dokument, który między innymi określa cele i zawiera opis Strategii, zmierzającej do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej z krajami i regionami Wspólnoty Europejskiej. W ten sposób Strategia Rozwoju Miasta Dynów staje się dokumentem uniwersalnym i pomocnym przy ubieganiu się o dofinansowanie ze strony Unii Europejskiej przedsięwzięć realizowanych przez miasto.

Zgodnie z zasadą programowania rozwoju i komplementarności polityk rozwoju regionalnego i lokalnego, aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Dynów jest dostosowana do celów i priorytetów Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013. Zbieżność kierunków rozwoju obu dokumentów może być argumentem przy ubieganiu się przez samorząd miejski o środki budżetu państwa oraz funduszy unijnych na realizację przedsięwzięć strategicznych.

W Strategii Rozwoju Miasta Dynów wyznaczono cele strategiczne miasta do 2013 roku, lecz przyjęto zasadę, iż będzie to dokument „otwarty”, podlegający dalszym modyfikacjom i korektom w zależności od tempa zmian zachodzących w bliższym i dalszym otoczeniu miasta.

Definicja strategii.

Strategia rozwoju gminy jest to sztuka (metoda) formułowania długookresowych celów, a także ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu oraz wybór działań umożliwiających realizację przyjętych priorytetów rozwoju. Strategia jest zatem dokumentem kierunkowym, wskazującym najważniejsze cele, jakie powinny być osiągnięte, aby miasto rozwijało się.

Strategia rozwoju powinna zatem bez wątpienia odpowiadać (co najmniej!) na pytanie:

⇨ **Co musimy zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości?**

Pojawia się często pytanie, jakie jest faktyczne znaczenie planowania strategicznego dla gminy?

W zamierzeniu ma ono dotyczyć kilku podstawowych kwestii, takich jak:

- co trzeba zrobić?
- kiedy należy to zrobić?
- w jaki sposób?
- kto ma doprowadzić do realizacji celów i zadań?

Tak skonstruowane planowanie strategiczne redukuje niepewność funkcjonowania i rozwoju gminy oraz zwiększa jej zdolności adaptacyjne w zmieniającym się świecie zewnętrznym.

Budowanie strategii rozwoju należy do nowych form działalności samorządu terytorialnego – ich prowadzenie i rozwijanie jest niezbędne ze względu na głębokie zmiany systemowe, które miały miejsce w Polsce w ciągu ostatnich kilku lat, i tak:

⇨ wprowadzenie gospodarki rynkowej, w związku z tym na rozwój lokalny oddziaływuje wiele sił, grup nacisku i interesów wymagających ukierunkowania i koordynacji. Koordynacja ta jest zapewniana różnymi instrumentami, a jednym z nich powinna być strategia rozwoju;

⇨ reaktywowanie samorządu terytorialnego i przejęcie przezeń wielu kompetencji zarządczych, co pociąga za sobą odpowiedzialność za gminę;

⇨ demokratyzacja samorządów – realna odpowiedzialność przed społecznością lokalną, wyborcami, wreszcie –

- ⇨ wzrastająca podmiotowość uczestników życia gospodarczego i społecznego, wzrost znaczenia praw jednostki, także oczekiwania społeczności lokalnych, które chcą uczestniczyć w podejmowaniu decyzji.

Strategia ma kluczowe znaczenie dla samorządu terytorialnego, pragnącego osiągnąć sukces. Należy jednak podkreślić, że nie wszędzie można i warto budować strategię rozwoju. Wypracowują ją tylko ci, których na to stać tak pod względem intelektualnym, jak i organizacyjnym, ale przede wszystkim – determinuje ją stan świadomości i aspiracji.

Podstawową funkcją strategii jest, z jednej strony, dostarczanie informacji podmiotom gospodarczym, inwestorom i mieszkańcom o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju i sposobach rozwiązywania problemów, jakie w związku z nimi powstaną, z drugiej strony – także deklaracje i zobowiązania władz do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań. Strategia staje się więc podstawowym dokumentem długofalowej polityki, także lokalnej, a jej opracowanie wręcz niezbędne, tworząc dobrą platformę współpracy, współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych uczestników życia publicznego, tj. samorządu, administracji rządowej, instytucji pozarządowych, podmiotów gospodarczych, wreszcie – mieszkańców.

W jakich ramach formalno – prawnych opracowano strategię rozwoju gminy?

Formułowanie, jak i realizacja strategii odbywa się w konkretnej przestrzeni, która tworzy jej ramy funkcjonalne. Celem podejmowanych wysiłków powinno być łączenie założeń polityki gospodarczej i społecznej, zawartej w strategii z polityką przestrzenną i inwestycyjną.

W tak szeroko pojętym planowaniu strategicznym można wyróżnić trzy sfery i odpowiadające im dokumenty wynikowe będące ich syntezą, zgodnie z poniższym schematem:

PLANOWANIE PRZESTRZENNE		PLANOWANIE GOSPODARCZE		PLANOWANIE INWESTYCYJNE (realizacyjne)
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta	⟷	Strategia rozwoju miasta	→	Miejski program zadań publicznych

Najszerzej problematyką planowania strategicznego zajmują się przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415 z późniejszymi zmianami) – nakładają obowiązek zapewnienia spójności polityki planowania przestrzennego, dotyczy to studium zagospodarowania przestrzennego województwa i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miast, powinny więc opierać się one o strategię rozwoju.

Możliwe są trzy rodzaje relacji zachodzących pomiędzy strategią gminy a studium:

- podejście kompleksowe, zakładające integralność strategii i studium;
- studium zostaje oparte na poprzedzającej go strategii;
- prace nad studium i strategią przebiegają równolegle.

W każdym przypadku należy oczekiwać nieco odmiennych rezultatów, jednak najbardziej efektywne wydaje się być podejście zintegrowane, łączące politykę gospodarczą i przestrzenną. Podejście takie umożliwi realizację spójnego, wzajemnie uzupełniającego się, a przede wszystkim – kompletnego systemu planowania strategicznego.

Powiązania ze Strategią wojewódzką i narodową

Strategia rozwoju jest niezbędnym i cennym materiałem wyjściowym dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, do opracowania którego Burmistrz Miasta jest zobligowany przepisami wspomnianej poprzednio ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym.

Istnieje szereg dokumentów, które powinny zostać uwzględnione przy opracowaniu strategii/tak zresztą stało się w przypadku opracowania strategii miasta Dynów/:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 – 2013,
- Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007 - 2013.
- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego
- Strategia Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego

Dokumenty te stanowią pożądany materiał wyjściowy i tworzą ogólne ramy, w jakich poruszają się twórcy strategii. Powiązania Strategii Miasta Dynów z dokumentami programowania na szczeblu kraju, województwa i powiatu przedstawia poniższy schemat:

Wejście Polski do struktur Unii Europejskiej sprawiło, że standard życia mieszkańców stopniowo powinien ulegać poprawie, dlatego priorytety rozwojowe miasta są nastawione na dostosowywanie do wymogów Unii Europejskiej. Realizacja celów i zadań zawartych w Strategii będzie finansowana częściowo (w miarę możliwości) ze środków budżetu miasta, które będą przeznaczone na określone dziedziny działalności społeczno – gospodarczej i zadania wg decyzji samorządu.

Jednocześnie samorząd będzie musiał podjąć bardzo aktywne starania i działania na rzecz pozyskania środków finansowych z zewnątrz. Dostęp do środków finansowych z Funduszy Strukturalnych ma służyć realizacji założonych celów.

Schemat programowania rozwoju regionalnego w standardach Unii Europejskiej przedstawia się następująco:

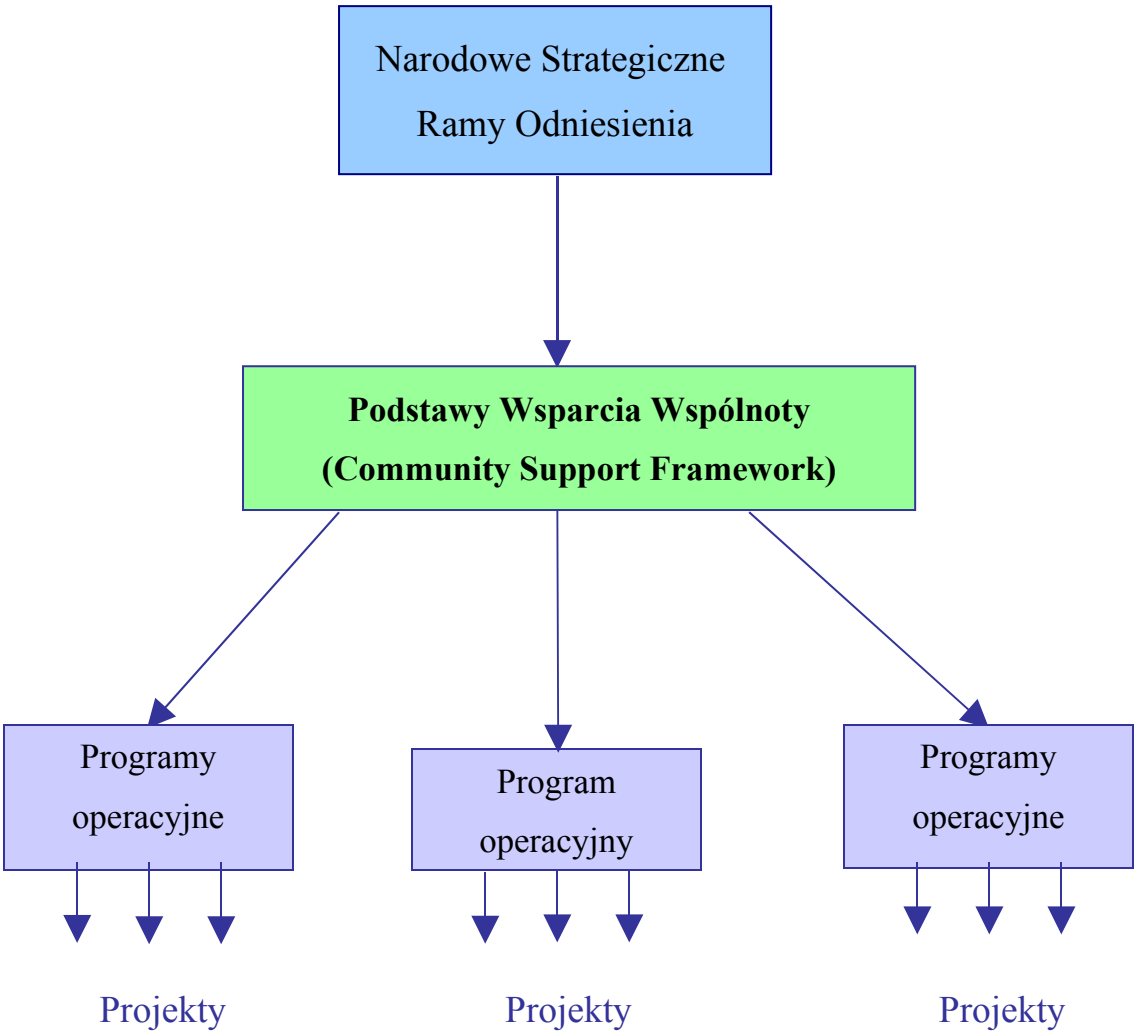

Przyjęte w Strategii Rozwoju Miasta Dynów obszary strategiczne i wynikające z nich cele zgodne są z założeniami polityki rozwojowej powiatu i województwa.

Oznacza to, że przyjmując strategię, miasto może liczyć na wsparcie finansowe zarówno władz wojewódzkich, jak i instytucji zarządzających funduszami Unii Europejskiej.

Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego pozostaje też blisko przepisów ustawy z 1990 roku o samorządzie terytorialnym /Dz. U. Nr 16, poz. 95 z późn. zm./. Ustawa ta stanowi, iż do zadań gminy/miasta należy zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, a art. 18 ustawy wśród kompetencji rady miejskiej wymienia „opracowanie programów gospodarczych".

Nie ulega wątpliwości, że sukces miasta zależy od skutecznego i efektywnego zarządzania. Jest ono zaś możliwe tylko wówczas, gdy miasto realizuje cele i zadania podporządkowane jasnej i, co niezwykle ważne, akceptowalnej społecznie strategii rozwoju. To ostatnie zaś związane jest bezpośrednio z metodyką przyjętych prac nad strategią, którą z kolei przedstawiamy obszernie w następnym akapicie.

W kwestii znaczenia posiadania własnej strategii należy zwrócić jeszcze uwagę na jeden tylko aspekt – mianowicie aspekt motywacyjny. Strategia rozwoju jest świetnym narzędziem motywacyjnym tak dla lokalnych społeczności, jak i władz miejskich, upodmiotawiając zarazem te grupy. Jest to sprawa bardzo istotna – przyjmuje się bowiem, że motywacja jest jednym z najważniejszych impulsów rozwojowych współczesnych społeczności.

Jak wyglądały prace nad strategią?

Strategia formułując cele strategiczne i priorytety wzrostu, wskazuje kierunki koncentracji wysiłku zbiorowego wspólnoty mieszkańców i zmian, które powinny zostać przeprowadzone, aby uzyskać oczekiwane efekty. Liderem tych zmian musi być Burmistrz Miasta.

Przystępując do budowania strategii rozwoju, niezbędnym jest przede wszystkim poznanie otoczenia oraz zrozumienia zachodzących procesów i przewidywanych kierunków zmian – a więc dogłębne poznanie Dynowa. Kolejnym etapem prac jest określenie dziedzin strategicznych, które będą następnie rozwijane. Dokonane tu oceny wskazują kierunki, w jakich Dynów powinien się rozwijać.

Prace nad strategią rozpoczęły się w 1999 roku jednakże strategia ta nie została zatwierdzona przez Radę Miasta. Dlatego została ona zaktualizowana na podstawie Rocznika Statystycznego 2003 oraz Narodowego Spisu Powszechnego 2002 i uzupełniana na podstawie ankiet wypełnianych przez mieszkańców naszego miasta a także w oparciu o Strategię Rozwoju Województwa Podkarpackiego i Strategię Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego. Strategia Rozwoju Miasta Dynów na lata 2004 – 2006 została przyjęta przez Radę Miasta Dynowa Uchwałą Nr XXII/138/04. W Strategii zawarto zapis o możliwości przedłużenia obowiązywania niniejszego dokumentu na lata 2007 – 2013. Na tej podstawie dnia 26 stycznia 2007 r. Burmistrz wydał zarządzenie w sprawie przystąpienia do aktualizacji polegającej między innymi na wydłużeniu okresu realizacji do roku 2013 oraz przeredagowaniu celów strategicznych, wynikających ze zmian sytuacji społeczno-gospodarczej miasta oraz uwarunkowań zewnętrznych jego rozwoju, a także zaktualizowanie danych statystycznych dotyczących gminy.

Rysunek 1. Proces pracy nad strategią.

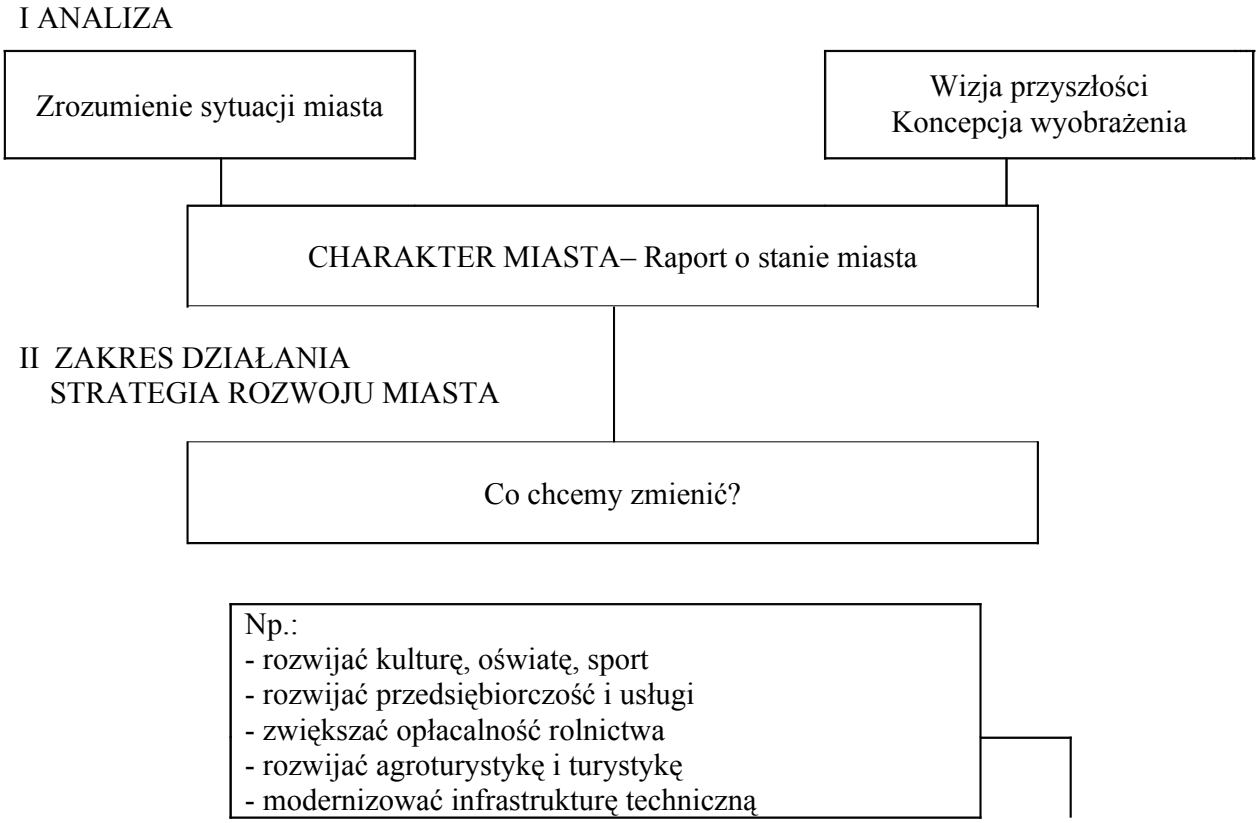

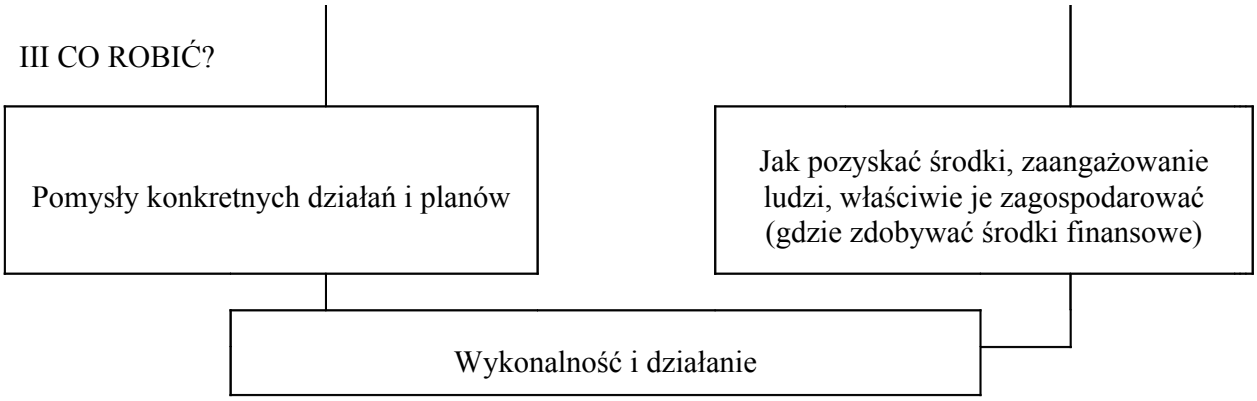

Stanowi to podstawę opracowań zawartych w części drugiej niniejszego dokumentu, tzn. celów rozwojowych i zadań przewidzianych do zrealizowania w ciągu najbliższych kilkunastu lat. Część zadaniowa nie zawiera planów realizacyjnych oraz kosztów wewnętrznych i zewnętrznych wdrażania strategii. Działania te koncentrują się głównie na określonych wspólnie przez mieszkańców miasta i jego władzach priorytetowych obszarach:

- **oświacie i kulturze,**
- **ochronie środowiska,**
- **infrastrukturze technicznej,**
- **turystyce i agroturystyce,**
- **rolnictwie,**
- **rozwoju przedsiębiorczości i usług,**
- **współpracy międzynarodowej.**

Strategia adresowana jest do przedstawicieli podmiotów gospodarczych, mieszkańców oraz inwestorów zainteresowanych miastem, a jej wartość może być rozpatrywana w skali miasta, powiatu jak i również w skali województwa, którego Miasto Dynów jest częścią składową.

I. RAPORT O STANIE MIASTA DYNÓW

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Przedstawiona charakterystyka miasta Dynów stanowi swoistą diagnozę, umożliwiającą dokładne rozpoznanie stanu społeczno – gospodarczego miasta na tle jego otoczenia, tak z gospodarczego jak i społecznego punktu widzenia.

Położenie miasta Dynów

Miasto Dynów położone jest na Pogórzu Karpackim określanym jako Pogórze Dynowskie w dolinie Sanu na wysokości 250 – 270 m n.p.m., otoczone wzniesieniami. Miasto Dynów liczy 6,3 tys. mieszkańców i zajmuje 2 444 ha powierzchni. Dynów położony jest w województwie podkarpackim, na południu powiatu rzeszowskiego, na styku czterech powiatów: rzeszowskiego, przemyskiego, przeworskiego i brzozowskiego. Miasto leży na ważnych szlakach komunikacyjnych regionu:

- droga nr 884, Przemyśl-Domaradz, kier. Krosno, Brzozów, Sanok, Barwinek;
- droga nr 879, Przeworsk-Grabownica, kier. jw.;
- droga nr 873, Rzeszów-Dynów, kier. Przemyśl-Medyka, Krosno, Brzozów, Sanok, Barwinek;
- droga nr 877, Łańcut-Dynów, kier. Przemyśl-Medyka, Krosno, Brzozów, Sanok, Barwinek;

Teren miasta graniczy z następującymi sołectwami:

- od strony północnej – Ulanica, Harta, Bachórz,
- od strony wschodniej – Pawłokoma, Dylągowa, Dąbrówka St.
- od strony południowej – gmina Nozdrzec, Powiat Brzozów
- od strony zachodniej – Łubno, Wyręby.

Środowisko geograficzne Dynowa

Rzeźba terenu i budowa geologiczna

Szeroki pas pogórza, który dzieli Beskidy od Kotliny Sandomierskiej we wschodniej części bierze swą nazwę od Dynowa i jest nazywany Pogórzem Dynowskim. Zasięg przestrzenny Pogórza Dynowskiego określany jest bardzo różnie, w zależności od przyjętych kryteriów. W najbliższym sąsiedztwie Dynowa wydzielono kilka mniejszych jednostek. Sam Dynów położony w dolinie Sanu należy do jednostki o nazwie Obniżenie Dubieckie, od zachodu nad Dynowem wznosi się Płaskowyż Niebylca, od północy Płaskowyż Jawornicki, a od wschodu Płaskowyż Cisowej. Dynów leży po obu stronach Sanu, którego dno doliny znajduje się na wysokości 240 m n.p.m. Na południe od miasta strome zbocza schodzą do samego koryta rzeki, tworząc charakterystyczne dla rzeźby podgórskiej zwężenia doliny. Na północ od miasta dolina rozszerza się do ponad 2 km, a przed Bachórzcem ulega ponownie zwężeniu. Lewy brzeg Sanu w rejonie miasta to szeroka, wyrównana powierzchnia pocięta rowami i korytami małych potoków. Samo miasto położone jest w sposób typowych dla osiedli w Karpatach: jest odsunięte od rzeki, leży poza zasięgiem wód powodziowych. Zwarta zabudowa miasta znajduje się na wysokości 250 - 270 m n.p.m., a Przedmieście Dubieckie wkracza w dolinę małego potoku. Grzbiety wznoszące się nad miastem od zachodu osiągają wysokości rzędu 370 – 400 m n.p.m. Pod względem geologicznym Dynów leży w centralnej części wielkiej jednostki tektonicznej nazywanej płaszczowiną skolską. Płaszczowina skolska zbudowana jest z piaskowców, iłów, łupków, które w wyniku procesów tektonicznych uległy silnemu sfałdowaniu. Miąższość osadów płaszczowiny skolskiej na wschód od Dynowa przekracza 4000 m, a poziome przesunięcie wynosi około 20 km. Miasto Dynów leży na łupkach i piaskowcach należących do warstw menilitowych wieku paleogeńskiego.

Rzeka San

Miasto położone jest nad rzeką San. San jest jedną z największych i najbardziej zasobnych w wodę rzek karpackich, o dużym znaczeniu gospodarczym dla

województwa podkarpackiego. Rzeka wypływa w Bieszczadach Zachodnich na wysokości ok. 900 m n.p.m., na terenie Ukrainy. Długość Sanu wynosi 443,4 km, a powierzchnia jego zlewni 16.861,3 km^2, z czego 14.390 km^2 znajduje się w granicach Polski. San jest główną rzeką Bieszczadów oraz Pogórza Dynowskiego i Przemyskiego. Górny bieg rzeki ma charakter potoku górskiego, na odcinku ok. 55 km stanowi granicę państwową między Polską i Ukrainą.

Górny San wraz z dopływami zbiera wody z terenów objętych ochroną prawną ze względu na duże walory przyrodnicze i krajobrazowe. Są to: Bieszczadzki Park Narodowy, Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Doliny Sanu, Park Krajobrazowy Gór Słonnych i Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego. Dolina Sanu przebiega zakolami, w obrębie Bieszczad jest głęboko wcięta w skałach fiszowych. San podcina zbocza doliny, w której odsłaniają się pionowo ustawione ławice piaskowców i łupków warstw krośnieńskich. Te same utwory fiszowe w postaci ostrych ławic skalnych sterczą na dnie rzeki ponad poziom wody w okresach suszy. San wpływając na teren Dynowa zasilony jest już górskimi wodami większych dopływów jak: Wołosaty, Solinka, Olszanka, Hoczewka, Osława, Sanoczek oraz licznymi potokami i strumieniami. Na terenie miasta San zbiera dodatkowo wody Dynówki i Ulenki. Rzeka wraz z dopływami tworzy niezwykle urokliwe meandry. W dolinach rzeki i jej dopływów występują urodzajne mady rzeczne, korzystne dla rolnictwa.

Rzeka San – fot. D. Gąsecki

Reżim hydrologiczny rzeki i jej dopływów na terenie miasta oraz w jego okolicach można określić jako niewyrównany. Występują tu często z dnia na dzień duże zmiany przepływu, wezbrania rzeki na wiosnę, latem i w zimie spowodowane zasilaniem deszczowym, śnieżnym i gruntowym w jego górnym biegu. Nad Sanem można spotkać dzikie kaczki, czaple, czasem czarnego bociana. W rzece i jego dopływach występują klenie, leszcze, okonie, jelce, brzany, szczupaki, węgorze, świnki, kiełbie, ukleje oraz pstrągi, które w chwili obecnej coraz lepiej zadomowiły się w tej pięknej acz nadal bardzo groźnej rzece. Występowanie licznych gatunków ryb świadczy o tym, że wody płynące Sanu oraz jego dopływów są czyste.

Wzdłuż doliny Sanu prowadzą szlaki migracyjne zwierząt, co sprzyja pojawieniu się okresowo niezwykłych dla tych stron gatunków przybywających z północy oraz z południa. Wysoka lesistość i puszczański charakter lasów decyduje o licznym występowaniu rzadkich już zwierząt: wydra, bóbr, bocian czarny, głuszec, cietrzew, bażanty, kuropatwy. Ponadto dość licznie występują: jelenie, sarny, dziki, kuny leśne i inne.

W krajobrazie Pogórza, a zwłaszcza w okolicy samego Dynowa przeważają pola uprawne z płatami lasów mieszanych, w których przeważają buki, jodły oraz jawory. W lasach tych występuje także sosna, świerk i brzoza. Posiadają one bogatą florę i faunę. Niektóre gatunki flory występujące na Pogórzu Dynowskim są unikatowe w skali całego kraju, np. cybulica dwuliścienna i lilia złotogłów. Rejon Dynowa jest także bogaty w różne gatunki zwierząt i owadów. Istniejące warunki geograficzno – przyrodnicze i klimatyczne sprzyjają zachowaniu populacji licznych zwierząt, ptaków i owadów oraz ryb.

Badania i pomiary zanieczyszczeń powietrza, wykonywane przez Stację Sanitarno – Epidemiologiczną wykazały, że stopień zanieczyszczeń mieści się w kategoriach wartości przyjętych dla obszarów specjalnie chronionych. Czyste powietrze na terenie miasta wynika z braku większych zakładów pracy, które powodowałyby emisje zanieczyszczeń.

Pod względem występowania, rozprzestrzeniania oraz uciążliwości dominują odpady komunalne, czyli wszelkie odpady pokonsumpcyjne, w tym także zużyte produkty przemysłowe, które wobec niefunkcjonowania wtórnego odzysku odpadów

praktycznie są usuwane łącznie z odpadami bytowymi na składowiska. Potencjalne zagrożenie ze strony odpadów komunalnych wynika z faktu różnorodności ich składu i możliwości skażenia bakteriologicznego. Jedynym stosowanym sposobem unieszkodliwienia odpadów komunalnych jest składowanie ich na składowisku odpadów, w rejonie ulicy Wuśki. Nie stwarza ono jednak typowego zagrożenia dla środowiska. Strefy ochronne wokół składowiska zasadzone są drzewami i posiadają obszar około 8,5 ha.

Dynów posiada znakomite warunki do rozwoju turystyki. Urozmaicony krajobraz i bogata przyroda chroniona jest w Parku Krajobrazowym Pogórza Dynowsko – Przemyskiego.

Wyjątkowo atrakcyjne walory przyrodniczo – krajobrazowe, bogactwo flory i fauny, czyste powietrze oraz wody rzek i potoków obfitych w ryby, wyznaczone szlaki turystyczne stwarzają szczególnie korzystne warunki do harmonijnego obcowania ludzi ze środowiskiem naturalnym.

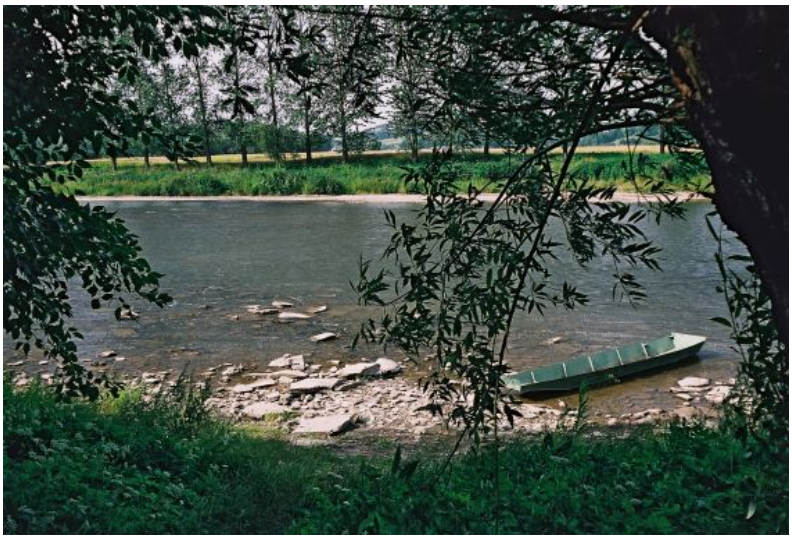

San „Na Marynowskim" – fot. D. Gąsecki

Klimat

Klimat Dynowa zalicza się do piętra klimatu podgórskiego. Latem przeważają tu wiatry zachodnie i południowo – zachodnie, a jesienią i zimą wschodnie i północno – wschodnie. Przeciętna roczna ilość odpadów wynosi 750 – 800 mm. Pokrywa

śnieżna utrzymuje się od 60 do 150 dni. Pierwsze przymrozki występują w październiku a ostatnie w maju. Średnia temperatura roczna waha się w granicach 5º - 7ºC. W ostatnich latach występują jednak jak w całej południowej Polsce liczne anomalie pogodowe.

Walory historyczne

Najstarsza znana wzmianka źródłowa dotycząca Dynowa pochodzi z 1423 r. Wspomniano wówczas o niejakim Andrzeju Wernerze de Denow. Nie jest pewne, czy Dynów był już wówczas miastem. Dowody na to pochodzą dopiero z 1429 r.

Dynów powstał na terenie starego osadnictwa ruskiego, które rozwijało się dynamicznie co najmniej od XIII w. Osada przedlokacyjna znajdowała się na obszarze intensywnego osadnictwa, które w nowszej literaturze przedmiotu nazywane jest jasielsko-sanockim ugrupowaniem plemiennym.

Od wczesnego średniowiecza procesy osadnicze na tym terenie dynamizowane były przez przebiegający doliną Sanu stary trakt komunikacyjny wiodący z Sanoka do Przemyśla. Trakt ten zapewniał więc dogodną komunikację z ponadlokalnymi centrami zarządu administracyjno-gospodarczymi zachodniej części Rusi Kijowskiej, a później księstwa halicko-włodzimierskiego.

Cechą charakterystyczną rozwoju Dynowa na przestrzeni stuleci od średniowiecza po schyłek epoki nowożytnej były częste zmiany właścicieli i dzierżawców samego miasta i dóbr dynowskich. Byli to Piotr Kmita, wojewoda sandomierski, Tarnowscy, Wapowscy, Krasiccy, Ogińscy i inni. Dzieje Dynowa począwszy od pierwszej połowy XV wieku nie różniły się zbytnio od przeszłości innych miast prywatnych. Wojny, najazdy, pożary, zmieniający się właściciele, okresy rozwoju i upadku tworzyły jego bogatą historię. Latem 1506 roku miasteczko zniszczył napad Tatarów, a późniejsze wysiłki właścicieli Dynowa w kierunku poprawy bytu mieszkańców nie dały większych rezultatów. Mimo niekorzystnych układów, do czasu wojen szwedzkich, Dynów był jednym z najludniejszych miast ziemi sanockiej.

Pierwsi Żydzi pojawili się w Dynowie już w pierwszej połowie XVI w. i od tego czasu ich ilość dość szybko wzrastała. Już w połowie XVII w. na terenie miasta

zamieszkiwało 435 Żydów, którzy zajmowali 53 domy. Uwagę zwraca fakt wielkiej dynamiki tej grupy ludności, do której w tym czasie należało już 34,3% domów przyrynkowych.
W 1881 r. Dynów posiadał już 3700 mieszkańców w tym 1200 Żydów i 200 Rusinów (Ukraińców).

Rangę i prestiż miasteczka podniosło utworzenie w 1886 r. sądu powiatowego, a w 1895 r. urzędu podatkowego. Od 1904 r. Dynów posiadał połączenie kolejowe z Przeworskiem. Inwestorem wąskotorowej linii kolejowej było Galicyjskie Towarzystwo Przemysłu Cukrowniczego w Przeworsku. Choć ta nowa linia kolejowa przyczyniła się do aktywizacji gospodarczej okolic Dynowa tylko w niewielkim stopniu, polepszyła jednak komunikację miasta z Przeworskiem, a pośrednio z innymi ośrodkami miejskimi na magistrali kolejowej Kraków-Lwów.

Druga wojna światowa zadała miastu poważne straty w ludziach i zniszczyła jego zabudowę w 50 %. Odbudowany i rozbudowany w ostatnich dziesięcioleciach Dynów jest nieformalną stolicą Pogórza Dynowskiego, jest ośrodkiem gospodarczym, oświatowym i kulturalnym.

Do dnia dzisiejszego zachowały się zabytki takie jak: kościół i brama w stylu renesansowym, fragmenty wałów obronnych i fortyfikacji, dwór z końca XVIII w., liczne kapliczki – drogowskazy, urokliwy Rynek z pomnikiem Władysława Jagiełły.

Kościół Parafialny p.w. św. Wawrzyńca wraz z renesansową bramą

Dynów to miasteczko o wielokulturowej tradycji, w którym ścierały się i wzajemnie uzupełniały cztery kultury: polska, żydowska, ormiańska i ukraińska.

Dynów jest jedyną miejscowością Pogórza posiadającą obecnie prawa miejskie, uzyskane jeszcze w początku XV wieku. Prawa te zostały mu odebrane – podobnie jak wielu okolicznym miastom (Dubiecko, Jawornik, Nozdrzec) – w roku 1934. Staraniem społeczeństwa i władz Dynów odzyskał je w roku 1947. Dziś miasto jest nieformalną stolicą Pogórza Dynowskiego, jego ośrodkiem gospodarczym, dającym pracę okolicznym mieszkańcom, kulturalnym, oświatowym, umożliwiającym naukę w szkołach średnich.

Dynów jest ważnym ośrodkiem oświatowym. W dwóch szkołach średnich - Liceum Ogólnokształcącym i Zespole Szkół Zawodowych – zdobywa wiedzę średnio około 1000 uczniów, natomiast w Zespole Szkół Nr 1 i Szkole Podstawowej Nr 2 uczy się ponad 1000 dzieci i młodzieży.

Władze miasta troszczą się też o stan ochrony środowiska naturalnego, rozwój turystyki, los ludzi starszych i wymagających opieki medycznej.

Dynów posiada oczyszczalnię ścieków, międzygminne wysypisko odpadów komunalnych, dobrą sieć połączeń telefonicznych, wyremontowaną Przychodnię Zdrowia, Stację Pogotowia Ratunkowego, całodobowy Komisariat Policji, Środowiskowy Dom Samopomocy, Dom Pogodnej Starości i Jednostkę Państwowej Straży Pożarnej.

Bogate są tradycje i współczesna aktywność kulturalna mieszkańców Dynowa. Funkcjonuje tu chór mieszany „Akord”, orkiestra dęta OSP, kabaret „Nasz”, kapela „Dynowianie”, amatorski teatr o długoletniej historii, kapela podwórkowa „Tońko” liczne zespoły artystyczne w szkołach podstawowych i średnich. W mieście organizowane są ważne, cykliczne imprezy kulturalne znacznie wykraczające swym zasięgiem poza jego obszar.

Miasto chlubi się swoim artystą – rzeźbiarzem - Bogusławem Kędzierskim – absolwentem słynnej szkoły Kenara, którego prace możemy oglądać w prywatnej Galerii „Pniak” i Franciszkiem Szajnikiem - mistrzem świata w wędkarstwie muchowym, działaczem aktywnego koła Polskiego Związku Wędkarskiego. W Dynowie funkcjonuje również Galeria „Na Zabramie” państwa

Jolanty i Janusza Miklaszów, gdzie można oglądać prace malarskie, rzeźbiarskie oraz witraże.

Miejsce i funkcja miasta

Rola, jaką spełnia Dynów w życiu gminy i okolicy jest bardzo duża. Miasto jest miejscem zaopatrzenia i to nie tylko dla mieszkańców wsi wchodzących w skład dynowskiej gminy, lecz miejscowości geograficznej i historycznej Dynowszczyzny, będących dziś w granicach gmin ościennych.

Widok na Rynek miasta z pomnikiem Jagiełły – fot. J. Bylicki

Jest bowiem dla nich Dynów najbliższym ośrodkiem miejskim w okolicy. Miasto stanowi często dla okolicznej ludności jedyne miejsce zatrudnienia, nauki dla młodzieży, ośrodek życia kulturalnego i kulturalnego węzła komunikacyjnego.

Minione dziesięciolecia były okresem wielu inwestycji. Nowe czasy niosą nowe potrzeby, którym władze samorządowe wychodzą naprzeciw. Szczególnie zwraca się uwagę na inwestycje proekologiczne. Są to przedsięwzięcia nieodzowne, jeżeli wziąć pod uwagę rozwijające się budownictwo. Temu służy wybudowana i dalej rozbudowywana oczyszczalnia ścieków oraz utworzone a także modernizowane wysypisko odpadów na ulicy Wuśki. Pozwoli to zachować wysoki stopień czystości wód Sanu. Dbałości o ochronę środowiska służy też kanalizacja miasta i miejscowości ościennych gmin w ramach programu „Błękitny San”. Na bieżąco dba się o estetykę miasta, co z łatwością rzuca się w oczy przybyłym z zewnątrz.

Niezmiernie ważna dla rozwoju miasta jest rozbudowa łącza internetowego, która przyczyni się do szybszego przepływu informacji.

Dynów posiada również funkcje rolnicze. Gospodarstwa rolne prowadzą głównie produkcję na własne potrzeby. Miasto posiada dobre warunki do rozwoju rzemiosła oraz małych i średnich przedsiębiorstw, posiada również wysokie walory turystyczno – krajobrazowe.

Tab. 1.Podział administracyjny powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Ludność ogółem	Powierzchnia w km^2	Gęstość zaludnienia
Błażowa – miasto	2 113	4	500
Błażowa – gmina	8 526	108	79
Boguchwała	20 905	96	217
Chmielnik	6 389	53	121
Dynów – miasto	**6 234**	**24,4**	**255,5**
Dynów – gmina	7 318	119	62
Głogów Młp. – miasto	5 081	14	370
Głogów Młp. - gmina	13 005	132	99
Hyżne	6 796	51	133
Kamień	6 870	73	94
Krasne	14 220	54	265
Lubenia	6 415	55	117
Sokołów Młp. – miasto	3 999	16	257
Sokołów Młp. - gmina	12 482	118	105
Swilcza	18 773	128	146
Trzebownisko	18 719	91	207
Tyczyn – miasto	3 290	10	340
Tyczyn – gmina	12 810	73	176
Razem powiat	**173 774**	**1219,4**	**142,5**

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2006 r.

Dynów jest gminą miejską, jedną ze 164 gmin województwa podkarpackiego, położoną w centralnej jego części. Miasto położone jest na południowym skraju powiatu rzeszowskiego i otoczone jest wokół sołectwami gminy Dynów. Leży na skrzyżowaniu dróg biegnących z Przełęczy Dukielskiej do Przemyśla oraz z Sanoka do Rzeszowa. Odległe jest 32 km od Brzozowa, 42 km od Przeworska i 45 km od Przemyśla i Rzeszowa. Swym zasięgiem miasto obejmuje powierzchnię 24 km^2.

Tab. 2. Podstawowe dane o mieście Dynów

Wyszczególnienie	**Ludność**	**Powierzchnia (km^2)**	**Gęstość zaludnienia na 1 km^2**
Miasto Dynów	6234	24,4	255,5
Powiat rzeszowski	173 744	1219	142,5
Udział procentowy	3,58	2,0	-

Źródło: Urząd Miejski w Dynowie 2006 r.

Bardzo dobrze rozwinięta sieć dróg powiatowych i wojewódzkich oraz funkcjonujące linie autobusowe umożliwiają dobrą komunikację z okolicznymi miastami tj. Rzeszowem, Błażową, Przemyślem, Dubieckiem, Brzozowem, Sanokiem i Przeworskiem.

Położenie Dynowa sprawia, że pełni on funkcje lokalnego centrum administracyjno – gospodarczego i kulturalnego w powiecie rzeszowskim.

2. LUDNOŚĆ I ZGADNIENIA SPOŁECZNE

Dane demograficzne

Dynów jest jednym z liczniejszych miast powiatu rzeszowskiego ziemskiego. Liczba ludności wynosi 6234 osób. Około 52% ludności stanowią kobiety. Średnia gęstość zaludnienia na km^2 wynosi obecnie 255,5 osób.

Poniżej przedstawiono strukturę wiekową ludności miasta.

Tab. 3. Liczba ludności, struktura wg płci i wieku.

Wyszczególnienie	Ludność ogółem	Wiek Przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
		K	M	K	M	K	M
Dynów miasto	6234	752	759	1883	2005	570	265

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2006 r., UM Dynów

Wykres 1 Struktura ludności wg płci i wieku

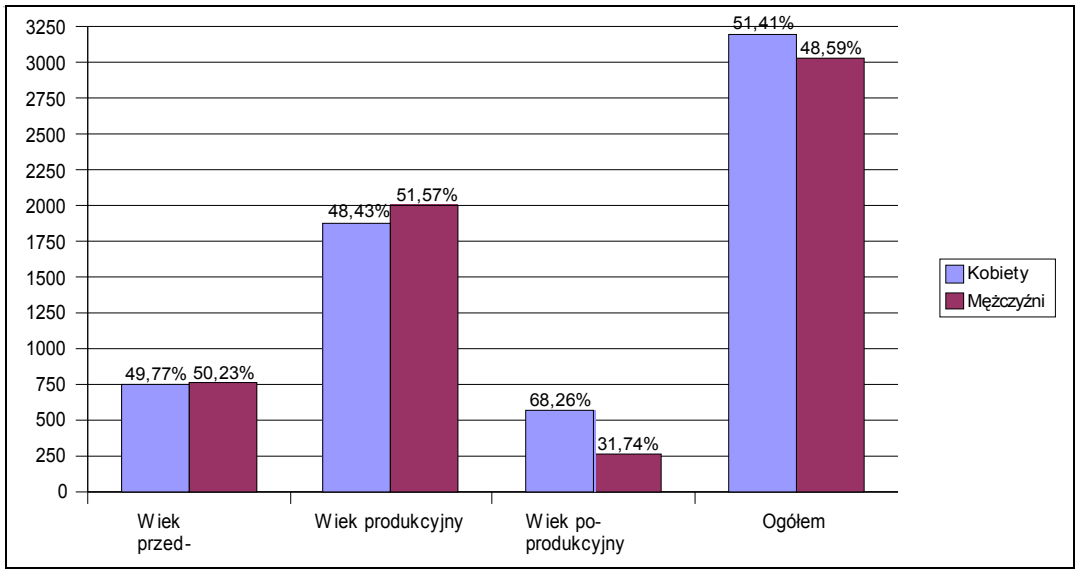

Źródło: Urząd Miejski w Dynowie 2006 r.

W młodszych przedziałach wiekowych występuje przewaga mężczyzn. W wieku produkcyjnym jest to przewaga wyraźna. Proporcje zmieniają się w wieku powyżej 60 lat.

Wykres 2 Struktura ludności wg wieku.

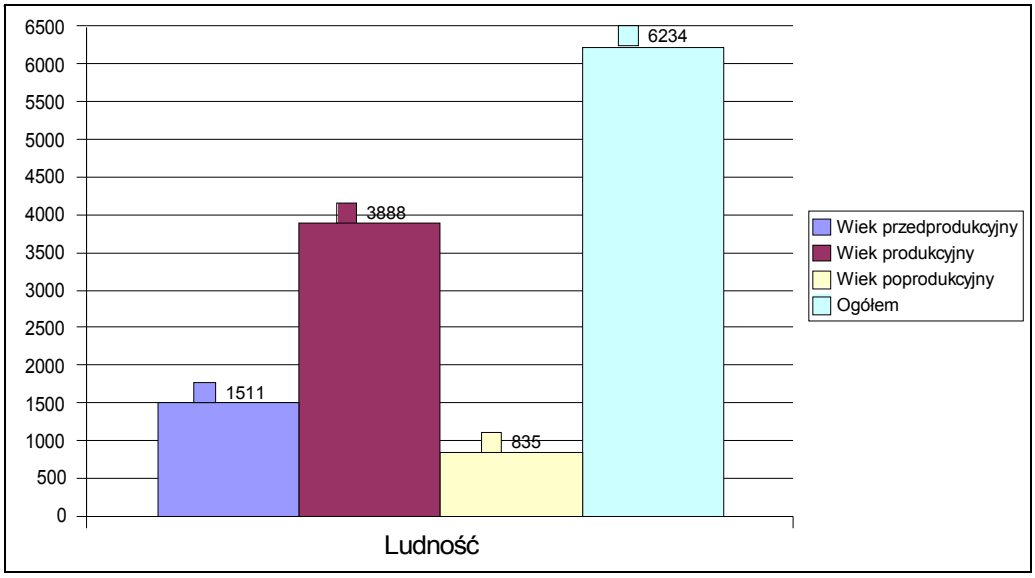

Źródło: Urząd Miejski w Dynowie 2006 r.

Korzystnie przedstawia się struktura wiekowa mieszkańców. Ponad połowę populacji stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym.

Tab. 4. Ruch naturalny ludności w mieście Dynów.

Miasto	Ludność	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny
Dynów	**6 234**	**61**	**44**	**17**

Źródło: Urząd Miasta Dynów 2006 r.

Tab.5.Ruch naturalny ludności w liczbach bezwzględnych na tle innych gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Małżeństwa	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny
Błażowa – m.	10	18	19	-1
Błażowa – g.	48	85	110	-25
Boguchwała	107	197	164	33
Chmielnik	26	77	81	-4
Dynów – miasto	**65**	**61**	**44**	**17**
Dynów – gmina	42	83	76	7
Głogów Młp. – miasto	37	60	38	22
Głogów Młp. – gmina	57	117	105	12
Hyżne	48	73	70	3
Kamień	38	85	43	42
Krasne	59	153	103	50

Lubenia	33	56	68	-12
Sokołów Młp. – Miasto	22	33	34	-1
Sokołów Młp. – gmina	56	133	129	4
Świlcza	102	185	183	2
Trzebownisko	90	200	133	67
Tyczyn – miasto	18	33	21	12
Tyczyn - gmina	48	137	93	44

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2006 r., Urząd Miejski w Dynowie 2006

Na poziom liczby ludności wpływ mają również migracje. Od kilku lat obserwujemy negatywne zjawisko opuszczania miasta zwłaszcza przez ludzi młodych. Główną przyczyną migracji jest poszukiwanie miejsca pracy oraz mieszkań zarówno w dużych ośrodkach miejskich w Polsce jak i za granicą. W 2006 r. za granicę Polski wymeldowało się 10 osób. Jak pokazuje tab. 6 w roku 2006 widać wyraźny odpływ ludności zarówno z miast jak i wsi.

Tab. 6. Migracje ludności w mieście w 2006 r.

Miasto	**Napływ**			**Odpływ**			**Saldo**
	Ogółem	z miast	ze wsi	Ogółem	do miast	na wieś	
Dynów	68	20	48	90	42	28	-22

Źródło: UM Dynów 2006 r.

Tab. 7 Migracje ludności w mieście Dynów na tle innych gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	**Napływ**	**Odpływ**	**Saldo migracji**
Błażowa – miasto	21	20	1
Błażowa - gmina	77	78	-1
Boguchwała	277	178	99
Chmielnik	84	43	41
Dynów - miasto	**68**	**90**	**-22**
Dynów – gmina	77	71	6
Głogów Młp. –miasto	114	35	79
Głogów Młp. – gmina	216	107	109
Hyżne	67	46	21
Kamień	38	73	-35
Krasne	278	101	177
Lubenia	60	73	- 13
Sokołów Młp. – m.	44	36	8
Sokołów Młp. – g.	107	84	23
Świlcza	224	145	79
Trzebownisko	240	151	89
Tyczyn - miasto	67	39	28
Tyczyn – gmina	312	101	211

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2006 r., Urząd Miejski w Dynowie 2006

Pracujący i bezrobotni

Około 16 % ludności Dynowa pracuje zawodowo. Ponad połowa to kobiety.

Tab. 8.Pracujący i bezrobotni na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gminy/miasta	Pracujący		Zarejestrowani bezrobotni
	Ogółem	Kobiety	
Błażowa – miasto	445	266	111
Błażowa – gmina	217	137	520
Boguchwała	2201	949	1244
Chmielnik	681	301	432
Dynów - miasto	**997**	**572**	**533**
Dynów – gmina	339	216	496
Głogów Młp. – m.	677	382	325
Głogów Młp. – g.	2038	555	892
Hyżne	295	168	479
Kamień			
Krasne	1439	459	968
Lubenia	248	138	523
Sokołów Młp. – m.	569	308	345
Sokołów Młp. – g.	729	479	987
Świlcza	1735	859	1277
Trzebownisko	1946	882	1290
Tyczyn –m.	829	315	223
Tyczyn – g.	824	335	808

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2006 r., Urząd Miejski w Dynowie 2007

Liczba bezrobotnych w mieście na przestrzeni ostatnich kilku lat wzrasta. Na koniec lutego 2007 r. zarejestrowanych było ogółem 533 osób. W liczbie bezrobotnych 248 to mężczyźni, a 285 to kobiety. Prawo do zasiłku w tym czasie posiadało jedynie 54 osoby.

Tab.9. Struktura wiekowa bezrobotnych w mieście Dynów.

Miasto	Ogółem		Przedziały wiekowe							
		K	do 20	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55
Dynów	533	285	8	138	106	80	61	55	41	44

Źródło: UM Dynów 2007 r.

Bezrobocie dotyka przede wszystkim ludzi młodych. Największy procent stanowią grupy wiekowe 21-25 – około 26 % oraz 26-30 – 20 %.

Duży procent bezrobotnych to absolwenci, kończący szkoły średnie i zasadnicze zawodowe. Niedostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy

powoduje, że część młodych ludzi już na starcie życiowym spotyka trudności ze znalezieniem pracy.

Tab. 10. Bezrobotni absolwenci w mieście Dynowie.

Miasto	Wykształcenie									
	Ogółem		Wyższe		Policealne i średnie zawodowe		Zasadnicze zawodowe		pozostałe	
		K		K		K		K		K
Dynów	35	15	12	8	18	11	5	4	0	0

Źródło: UM Dynów 2007 (K- kobiety)

Atutem różnicującym sytuację bezrobotnych na rynku pracy bardziej niż wiek jest wykształcenie. Im wyższy poziom wykształcenia, tym lepsza sytuacja na rynku pracy i odwrotnie. Osoby najsłabiej edukacyjnie przygotowane do konkurowania o istniejące miejsca pracy mają coraz większe problemy ze znalezieniem zatrudnienia.

Tab.11. Struktura wykształcenia bezrobotnych.

Miasto	Wykształcenie					
	Ogółem	Wyższe	Średnie ogólne	Średnie zawodowe	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe i niepełne
Dynów	533	41	55	148	145	144

Źródło: UM Dynów 2007 r.

W mieście osoby bezrobotne z wykształceniem wyższym to jedynie 7,7 % ogółu, natomiast 27,7 % to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym a 27% z podstawowym i niepełnym podstawowym.

W roku 2006 obsługą osób bezrobotnych zamieszkałych na terenie miasta i gminy Dynów zajmował się punkt konsultacyjny powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie, który miał swoją siedzibę w budynku Urzędu Miasta Dynów.

Od marca 2003 r. funkcjonuje Miejsko – Gminne Centrum Pracy w Dynowie, które również podlega pod Powiatowy Urząd Pracy w Rzeszowie.

Zakres świadczonych usług przez Miejsko – Gminne Centrum Pracy przedstawia się następująco:

- udzielanie pełnej informacji dotyczącej praw i obowiązków bezrobotnych i osób poszukujących pracy,
- wydawanie zaświadczeń o okresach zarejestrowania w PUP i okresach pobierania zasiłku dla bezrobotnych,
- potwierdzanie gotowości do podjęcia zatrudnienia i przyjmowanie oświadczeń od bezrobotnych o uzyskanych dochodach,

- wydawanie decyzji i korespondencji,
- udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia,
- współpraca z lokalnymi podmiotami gospodarczymi.

Stosowane instrumenty walki z bezrobociem to organizacja zatrudnienia dla bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych, umów absolwenckich i staży absolwenckich.

Źródła dochodów ludności

Głównym czynnikiem wpływającym na poziom życia ludności miasta jest poziom dochodów jego mieszkańców, który jest z kolei wynikiem aktywności gospodarczej miasta.

Wpływają na to zarówno dochody z pracy najemnej, ze sprzedaży produktów rolnych, świadczeń emerytalnych i rentowych, jak też z otrzymywanych zasiłków dla bezrobotnych, czy też opieki społecznej.

Grupy emerytów i rencistów posiadają własne źródła sięgające zaledwie minimum socjalnego. Inną grupą są ludzie utrzymujący się wyłącznie z rolnictwa i ich sytuacja materialna określana jest jako trudna. Następna grupa, to osoby w wieku produkcyjnym pozostające w zatrudnieniu zakładów uspołecznionych, bądź prowadzące działalność gospodarczą. Wśród ludzi w wieku produkcyjnym znajduje się grupa osób o statusie bezrobotnego z prawem do zasiłku, bądź bez prawa do zasiłku. Ostatnia grupa ludzi znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej spowodowanej różnymi dysfunkcjami społecznymi otrzymuje wsparcie z pomocy społecznej.

3. WARUNKI SOCJALNO - BYTOWE

Oświata

Szkolnictwo podstawowe

Na terenie miasta Dynowa funkcjonują dwie szkoły podstawowe. W wyniku reformy oświaty Szkoła Podstawowa Nr 1 oraz Gimnazjum tworzą Zespół Szkół, dla którego organem prowadzącym jest Gmina Miejska, której podlega również Szkoła Podstawowa Nr 2 na ulicy Bartkówka.

Kadra pedagogiczna obu Szkół Podstawowych to nauczyciele posiadający wysokie kwalifikacje zawodowe, stale doskonalący swój warsztat pracy.

Szkoła Podstawowa Nr 2 dysponuje salami lekcyjnymi w budynku szkolnym oraz salami lekcyjnymi, zastępczą salą gimnastyczną i kuchnią w budynku Domu Ludowego. Zajęcia odbywają się w systemie jednozmianowym. Znacznej poprawie uległy warunki lokalowe. Budynek szkolny został poddany gruntownemu remontowi. Wykonano wewnętrzne sanitariaty i wymieniono instalację elektryczną (1999r), podczas wakacyjnej przerwy w 2002 r. wykonano centralne ogrzewanie, wymieniono podłogi, drzwi, parapety, w 2003 r. wyremontowano dach szkoły. Drobne prace remontowe przeprowadzono również w budynku Domu Ludowego (wymieniono drzwi, schody, w korytarzu ułożono płytki i boazerię).

Do Zespołu Szkół uczęszcza 719 uczniów w tym do Szkoły Podstawowej Nr 1 uczęszcza 378 uczniów, którzy uczą się w 17 oddziałach. Natomiast do Gimnazjum uczęszcza 341 uczniów z Dynowa oraz Dąbrówki Starzeńskiej, Siedlisk, Huty Poręby. Uczą się oni w 12 oddziałach.

Budynek Zespołu Szkół został wyremontowany. Wymieniono stolarkę okienną, położono płytki, wyremontowano wejście do budynku oraz wybudowano halę sportową. Zakończone zostały prace nad budynkiem dydaktycznym gimnazjum.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Na terenie Miasta Dynowa istnieją dwie szkoły średnie:

- Liceum Ogólnokształcące
- Zespół Szkół Zawodowych.

Uczęszcza tu młodzież nie tylko z gminy Dynów i miasta Dynowa, ale także z gmin sąsiednich: Dubiecko (powiat przemyski), Nozdrzec, Dydnia (powiat brzozowski), Hyżne i Błażowa.

W Liceum Ogólnokształcącym w Dynowie pobiera naukę około 393 uczniów, w czterech oddziałach nauczania: (matematyczno – informatyczny, ogólny, humanistyczny, językowy). W liceum obowiązują trzy języki: angielski, niemiecki we wszystkich klasach oraz łaciński w klasie humanistycznej. Za wysoki poziom nauczania Liceum Ogólnokształcące otrzymało szereg wyróżnień, w tym Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Szkoła ta przygotowuje uczniów do Nowej Matury oraz do kontynuowania nauki w wyższych uczelniach, szkołach pomaturalnych i policealnych wszystkich typów.

W Zespole Szkół Zawodowych pobiera naukę około 608 uczniów w:

- 4 – letnim technikum
- 3 – letnim liceum profilowanym
- 3 – letniej zasadniczej szkole zawodowej.

Od września 2001 roku zajęcia odbywają się w pięknej nowej szkole. Rozbudowano tzw. przewiązki – łącznika do starszej części budynku, rozbudowano salę gimnastyczną i nowy budynek dydaktyczny.

Przedszkola

Wychowaniem przedszkolnym w mieście zajmuje się 1 przedszkole, które posiada 5 oddziałów w tym:

- 2 oddziały 9 – godzinne zerówkowe (1 oddział w Zespole Szkół w Dynowie)
- 1 oddział 5 – godzinny zerówkowy
- 1 oddział 5 latków
- 1 oddział 4 latków

- 1 oddział 3 latków

Z opieki korzysta łącznie 150 dzieci, opiekę nad nimi sprawuje 13 nauczycieli (11 zatrudnionych na pełny etat oraz 2 na niepełnym etacie). Miejsc w przedszkolu jest aktualnie 125.

Tab.12.Liczba dzieci w przedszkolu

Miasto	Liczba przedszkoli	Liczba dzieci	Liczba nauczycieli	Liczba miejsc
Dynów	**1**	**125**	**13**	**125**

Źródło:Przedszkole Miejskie w Dynowie 2007 r.

Mieszkalnictwo

W mieście Dynów znajduje się 1747 mieszkań. Średnia powierzchnia użytkowa tych mieszkań wynosi 74,2 m^2.

Tab. 13.Zasoby mieszkaniowe na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Liczba mieszkań	Liczba osób		Powierzchnia użytkowa w m^2	
		w 1 mieszkaniu	na 1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
Błażowa – m.	652	3,24	0,77	82,1	26,7
Błażowa – g.	2805	3,24	0,75	83,7	25,8
Boguchwała	5739	3,64	0,83	91,3	25,1
Chmielnik	1922	3,32	0,82	87,5	26,3
Dynów – miasto	**1747**	**3,47**	**0,89**	**74,2**	**21,4**
Dynów – g.	2058	3,56	0,97	81,5	22,9
Głogów Młp. – m.	1541	3,30	0,73	95,7	29,0
Głogów Młp. – g.	3562	3,65	0,86	89,4	24,5
Hyżne	1885	3,61	0,90	84,6	23,5
Kamień	1494	4,60	1,08	88,9	19,3
Krasne	3979	3,57	0,78	100,5	28,1
Lubenia	1896	3,38	0,90	81,3	24,0
Sokołów Młp. -m.	1171	3,42	0,81	86,4	25,3
Sokołów Młp. – g.	2941	4,24	1,03	92,1	21,7
Świlcza	5121	3,67	0,83	89,5	24,4
Trzebownisko	5208	3,59	0,81	95,5	26,6
Tyczyn – m.	1022	3,22	0,72	94,9	29,5
Tyczyn – g.	3575	3,58	0,81	96,9	27,0

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2006 r., Urząd Miejski w Dynowie 2006

Dynów znajduje się na jednym z najniższych miejsc w powiecie rzeszowskim ziemskim pod względem powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę oraz jedno z najniższych pod względem powierzchni użytkowej 1 mieszkania.

Służba zdrowia

Stan usług medycznych jest wystarczający na miejscowe potrzeby. Dynów jest ośrodkiem lokalnym, świadczącym usługi medyczne sąsiednim gminom. W mieście funkcjonuje Przychodnia Rejonowa w ramach ZOZ w Rzeszowie, w której zatrudnionych jest 11 lekarzy w tym 2 lekarzy ogólnych i dwóch stomatologów oraz po jednym lekarzu o następujących specjalnościach: neurolog, dermatolog, laryngolog, chirurg, lekarz medycyny pracy, pediatra. Zatrudnionych jest także 9 pielęgniarek (w tym 3 środowiskowe) oraz 2 położne.

Tab. 14.Przychodnie, apteki w mieście Dynów.

Miasto	Przychodnie i Ośrodki Zdrowia	Apteki	Zakłady stacjonarnej pomocy społecznej	
			placówki	mieszkańcy
Dynów	1	2	1	73

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2006 r.,UM Dynów 2006 r.

W Dynowie funkcjonuje także Pogotowie Ratunkowe, w którym pracuje 10 osób. Są dwa zespoły wyjazdowe. W skład zespołu wchodzą: 1 lekarz, 1 ratownik, 1kierowca. Ponadto pracują 3 pielęgniarki dyspozytorki i 1 pielęgniarka koordynująca. Przewozy chorych zapewnia Wojewódzka Stacja Transportu Sanitarnego w Rzeszowie.

Opieka społeczna

W Dynowie istnieje Dom Pogodnej Starości im. Św Brata Alberta. Dom ten świadczy usługi dla mieszkańców Dynowa oraz całego powiatu rzeszowskiego. Z pomocy medyczno – pielęgniarskiej korzysta około 80 pensjonariuszy. Na stałe zatrudnieni są:

- 1 lekarz,
- 1 rehabilitant,
- 10 pielęgniarek.

Wyremontowany został budynek kina, gdzie poza salą widowiskową i pomieszczeniami dla organizacji społecznych uruchomiony został Środowiskowy Dom Samopomocy, który funkcjonuje od 17 lipca 2000 roku. Instytucja ta zatrudnia 8 osób i ma na celu niesienie pomocy i tworzenie oparcia społecznego dla osób

z zaburzeniami psychicznymi. Oparcie mogą znaleźć osoby z terenu miasta i gminy Dynów oraz z gmin ościennych. Ilość miejsc – 30.

Zadaniem Środowiskowego Domu Samopomocy jest przede wszystkim rozwijanie i podtrzymywanie u osób tam przebywających umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego funkcjonowania w środowisku. Uczestnicy korzystają z pracowni stolarskiej, krawieckiej, plastycznej oraz komputerowej w ramach terapii zajęciowej.

Ponadto w budynku dawnego dworu Trzecieckich funkcjonuje Fundacja „Wzrastanie" prowadząca całoroczny ośrodek wychowawczy dla dzieci specjalnej troski.

4. GOSPODARKA

Przemysł

Transformacja systemu gospodarczego zapoczątkowana w 1990 roku spowodowała w mieście wiele niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej, a szczególnie wystąpienie w tym okresie pogłębiającego się bezrobocia. Negatywne skutki przemian znalazły swoje odzwierciedlenie między innymi w obniżającym się poziomie dochodów ludności na skutek bezrobocia, pogarszającej się sytuacji mieszkaniowej, coraz trudniejszym starcie życiowym młodzieży.

Do zmian systemu gospodarczego w Dynowie duża liczba ludności (około 800) była zatrudniona w miejscowych zakładach pracy mających status filii, oddziałów zakładów, których macierzyste jednostki miały siedziby w Rzeszowie, Przemyślu i innych miastach.

Proces urynkowienia gospodarki spowodował w pierwszej połowie lat 90 – tych, stopniowe obniżenie poziomu zatrudnienia w tych zakładach, doprowadzając do ich likwidacji.

Dotyczyło to następujących zakładów:

- Rzeszowskie Zakłady Przemysłu Skórzanego „Respan" – Zakład Nr 5 w Dynowie – zatrudniał 170 osób,
- WSK „PZL – Rzeszów", Filia w Bartkówce – zatrudniał 200 pracowników,
- Wielobranżowo – Usługowa Spółdzielnia Pracy w Przemyślu, oddział w Dynowie – zatrudniał 60 pracowników,
- Wikliniarska Spółdzielnia Pracy Rękodzieła Ludowego i Artystycznego „Jedność" w Rudniku n/Sanem, oddział w Dynowie – zatrudniał 120 pracowników,
- Spółdzielnia Pracy Przemysłu Chemicznego „SAN" w Jarosławiu, Zakład Chemiczny w Dynowie – zatrudniał 160 osób,
- Przedsiębiorstwo Przemysłowo – Handlowe „Igloopol – Fermstal" – zatrudniał ok. 500 osób.

Znaczne redukcje zatrudnienia miały miejsce w Spółdzielni Inwalidów im. J. Kilińskiego, który w rezultacie pozostał jedynym zakładem zatrudniającym obecnie największą liczbę pracowników w tym osoby niepełnosprawne.

Na terenie miasta Dynów działa Gminna Spółdzielnia obsługująca miasto a także gminę wiejską Dynów. Spółdzielnia zatrudnia obecnie ponad 150 osób. Prowadzi działalność handlową, gastronomiczną, produkcyjną (produkcja pieczywa, wód mineralnych, kostki brukowej, pasz), skup płodów rolnych, surowców wtórnych (złom, makulatura), skór. Rozwój GS może być oparty również o wykorzystanie w sezonie turystycznym kolejki wąskotorowej ze względu na korzystną lokalizację bazy przy dworcu PKP.

Na bazie zlikwidowanych zakładów pracy powstały i powstają zakłady prywatne, tworzące nowe miejsca pracy, które w najbliższym czasie nie będą jednak w stanie odtworzyć pełnego zatrudnienia, jakie miało miejsce przed likwidacją.

Na bazie upadłych zakładów powstały takie zakłady jak:

- Zakład Wyrobu Mebli „Wenus" – aktualnie zatrudnia 4 osoby,
- Firma Produkcyjno – Handlowa – „Woodstyle" zatrudnia ok. 30 osób,
- Spółdzielnia Inwalidów im. Kilińskiego – zakład pracy chronionej – zatrudnia 173 osoby,
- Firma Handlowo – Usługowa „Exdom" – 12 osób,
- Zakład Usługowo – Handlowy Konrad Miśniakiewicz – 3 osoby,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe „Trak" s.c. – zatrudnia 15 osób,
- Firma Handlowo – Usługowo – Remontowa „Gaz – Stol" – zatrudnia obecnie ok. 10 osób
- Firma Moeschle, zatrudniająca ok. 50 osób.

Tab. 15.Podmioty gospodarki narodowej zarejstrowane w rejestrze REGON

Miasta/gminy	Ogółem	Sektor				
		publiczny		prywatny		
		własność				
		państwowa	samorządu terytorialnego	prywatna krajowa		
				razem	w tym zakłady osób fizycznych	zagraniczna
Błażowa – m.	191	-	13	178	141	-
Błażowa – g.	376	-	7	369	345	1
Boguchwała	1315	1	28	1287	1114	10
Chmielnik	304	-	12	292	247	3
Dynów – miasto	**346**	**1**	**22**	**323**	**273**	**1**
Dynów – g.	247	-	19	239	198	1
Głogów Młp. – m.	430	-	11	419	365	2
Głogów Młp. – g.	748	1	21	727	592	6
Hyżne	295	-	14	281	243	2
Kamień	279	-	18	261	227	1
Krasne	1251	4	26	1225	1101	4
Lubenia	269	-	9	260	234	-
Sokołów Młp. – m.	327	-	17	310	254	3
Sokołów Młp. – g.	442	-	29	413	363	-
Świlcza	1120	-	44	1076	952	2
Trzebownisko	1145	2	44	1101	942	2
Tyczyn – m.	289	-	12	277	229	2
Tyczyn – g.	776	-	10	766	665	5

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2006 r., UM Dynów 2006 r.

Rolnictwo

Produkcja rolna oparta jest o rozdrobniony sektor prywatny. Struktura wielkości gospodarstw indywidualnych wynosi około 3,5 ha z tendencją do zmniejszania areału. Gospodarstwa rolne są wielokierunkowe i nie specjalizują się w żadnym dziale produkcji rolnej. Rolnictwo nastawione jest na produkcję zboża, ziemniaków jadalnych, roślin pastewnych oraz hodowlę bydła mlecznego, trzody chlewnej i bydła opasowego z tendencją do obniżania poziomu produkcji. Produkcja rolnicza ze względu na trudności (narastające) ze zbytem produktów rolnych oraz bardzo niskie ceny jest nie opłacalna dla rolników. Z tego względu wiele pól leży odłogiem.

Tab. 16. Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzajów użytków miasta na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	**Średnio w 1 gospodarstwie rolnym (hektary)**							
	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Lasy	Pozostałe grunty
Błażowa – miasto	1,59	1,35	0,96	0,06	0,22	0,10	0,13	0,11
Błażowa - gmina	2,82	2,45	1,69	0,03	0,41	0,30	0,21	0,15
Boguchwała	1,65	1,48	1,14	0,03	0,26	0,04	0,03	0,13
Chmielnik	2,14	1,77	1,13	0,04	0,38	0,21	0,22	0,13
Dynów - miasto	**1,99**	**1,65**	**1,34**	**0,01**	**0,17**	**0,11**	**0,17**	**0,17**
Dynów - gmina	4,00	3,42	2,61	0,00	0,51	0,28	0,34	0,23
Głogów Młp. - miasto	0,92	0,81	0,55	0,00	0,20	0,04	0,02	0,08
Głogów Młp. – gmina	2,40	2,07	1,37	0,01	0,57	0,10	0,15	0,17
Hyżne	2,09	1,76	1,17	0,02	0,31	0,25	0,12	0,19
Kamień	4,18	3,75	2,50	0,01	1,11	0,11	0,22	0,21
Krasne	1,24	1,07	0,78	0,03	0,23	0,03	0,03	0,13
Lubenia	2,05	1,77	1,29	0,03	0,27	0,17	0,16	0,11
Sokołów Młp. - miasto	1,64	1,46	1,15	0,01	0,27	0,01	0,05	0,12
Sokołów Młp. - gmina	3,48	3,06	2,18	0,00	0,74	0,12	0,20	0,20
Świlcza	1,69	1,50	1,18	0,02	0,27	0,02	0,01	0,16
Trzebownisko	2,33	2,10	1,56	0,02	0,38	0,12	0,05	0,17
Tyczyn - miasto	1,22	1,06	0,80	0,05	0,16	0,04	0,05	0,10
Tyczyn - gmina	1,66	1,46	1,00	0,04	0,28	0,12	0,07	0,12

Źródło: Powszechny Spis Rolny - US Rzeszów 2002

Rozdrobnienie gospodarstw charakteryzuje się niewielką powierzchnią działek, nadmiernie wydłużonych na gruntach słabszych oraz konfliktowym dostępem do wszystkich gruntów.

Tab.17. Systematyka indywidualnych gospodarstw rolnych indywidualnych wg powierzchni użytku.

Miasto	**Liczba gospodarstw**	**w tym % powierzchni**			
		do 1 ha	**1-5 ha**	**5-10 ha**	**10 ha i więcej**
Dynów	880	39,8	55,9	3,6	0,5

Źródło: Powszechny Spis Rolny,US Rzeszów 2002

O dużej skali rozdrobnienia świadczy fakt, że 55,9% ogólnej liczby gospodarstw rolnych mieści się w przedziale obszarowym 1-5 ha, około 39,8% stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1 ha, 3,6% o powierzchni 5-10 ha. Tylko 0,5% ogólnej liczby gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha i więcej. Liczba indywidualnych gospodarstw wynosi 880.

Średnie gospodarstwo w powiecie rzeszowskim ziemskim składa się z 4 działek o średniej powierzchni 0,4 ha położonych w szachownicy, w Dynowie średnia liczba działek wynosi 8,2 o powierzchni 0,9 ha.

Tab.18.Użytkowanie gruntów wg granic administracyjnych. Powierzchnia gospodarstw rolnych indywidualnych.

Gmina/miasto	Powierzchnia ogólna	W tym					
		użytki rolne					lasy
		razem	Grunty orne	sady	łąki	pastwiska	
Błażowa – m.	493	418	298	20	70	31	41
Błażowa – g.	6679	5790	4015	78	970	727	512
Boguchwała	7401	6637	5112	148	1185	191	155
Chmielnik	3622	3008	1924	78	646	361	382
Dynów - miasto	**1753**	**1452**	**1182**	**13**	**152**	**105**	**150**
Dynów - gmina	7345	6277	4802	17	938	520	635
Głogów Młp. - m.	353	312	211	3	80	17	10
Głogów Młp. - G.	6764	5829	3868	44	1616	301	437
Hyżne	3378	2856	1902	35	501	418	209
Kamień	5286	4737	3161	13	1411	151	278
Krasne	3821	3300	2396	105	707	92	103
Lubenia	3858	3340	2431	64	512	332	307
Sokołów Młp. - m.	766	682	536	7	129	9	26
Sokołów Młp. g.	8950	7883	5624	19	1914	326	538
Świlcza	7918	7056	5551	107	1300	98	78
Trzebownisko	9005	8111	6026	107	1481	497	204
Tyczyn – m.	955	830	629	40	129	33	45
Tyczyn – g.	5232	4599	3155	148	901	396	241

Źródło: Powszechny Spis Rolny,US Rzeszów 2002.

Wykres 1.Użytkowanie gruntów w Dynowie.

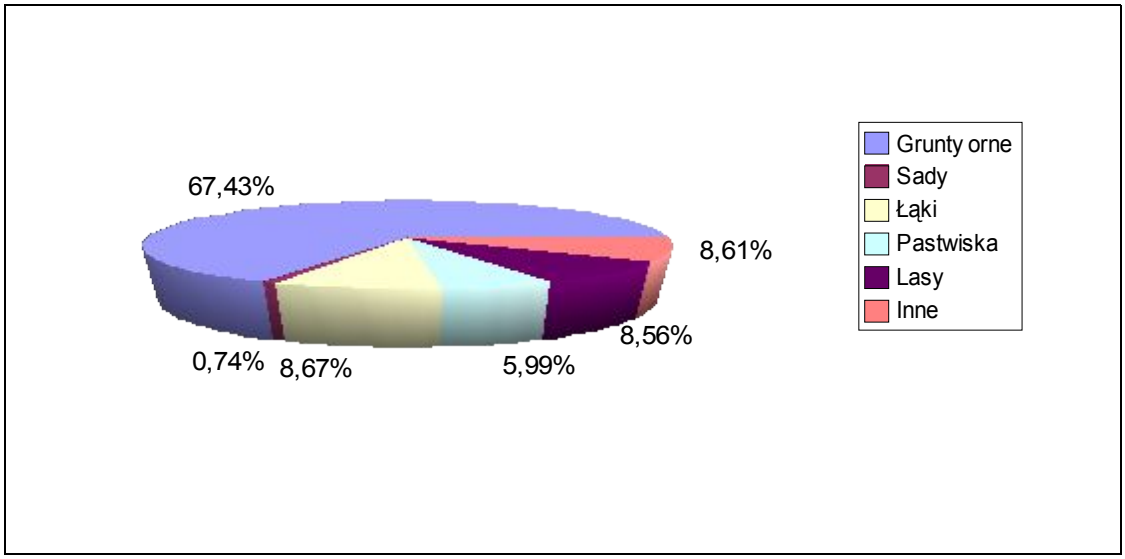

Źródło: Powszechny Spis Rolny, US Rzeszów 2002.

Większą część powierzchni Dynowa tj. 68% stanowią grunty orne, lasy i łąki stanowią 8%, a inne grunty stanowią 9%.

Tab.19. Powierzchnia podstawowych upraw w ha.

Miasto	Rodzaj upraw					
	Zboża ogółem	pszenżyto	Strączkowe pastewne	ziemniaki	Okopowe pastewne	Warzywa
Dynów	392	1	6	165	21	10

Źródło: US Rzeszów 2002.

Wiodącym kierunkiem działalności rolniczej jest uprawa zboża i ziemniaków. Produkcja jest nastawiona na zaspokojenie własnych potrzeb.

Tab.20. Zwierzęta gospodarskie w Dynowie.

Miasto	Ilość sztuk						
	Pogłowie bydła	Pogłowie trzody chlewnej	Pnie pszczele	Pogłowie koni	Kozy	Króliki	Pogłowie drobiu
Dynów	518	381	44	100	36	268	85827

Źródło: Powszechny Spis Rolny, US Rzeszów 2002.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Drogi i szlaki komunikacyjne

Na terenie miasta Dynowa istnieją trzy kategorie dróg:

1. drogi wojewódzkie łączna długość 8 km,
2. drogi powiatowe łączna długość 16,2 km,
3. drogi miejskie łączna długość 19,64 km.

Drogi wojewódzkie i powiatowe posiadają w całości nawierzchnię bitumiczną. Łączna długość dróg miejskich o nawierzchni bitumicznej wynosi 3,4 km. Pozostałe drogi miejskie wewnętrzne posiadają nawierzchnię utwardzoną najczęściej żwirem rzecznym.

Przez miasto przebiegają dwa odcinki dróg wojewódzkich tj. droga Przemyśl-Domaradz i Dynów – Grabownica. Pierwsza z nich: Przemyśl – Domaradz posiada

duże znaczenie, gdyż łączy dwa przejścia graniczne, w Medyce oraz w Barwinku. Jest to droga o dużym natężeniu ruchu. Podobne znaczenie ma drugi odcinek drogi wojewódzkiej Dynów – Grabownica.

Położone na terenie miasta drogi powiatowe są na ogół drogami wewnątrzmiejskimi. Większe znaczenie ma most na rzece San oraz ulica Bartkówka, która łączy Dynów z miejscowościami położonymi po prawej stronie rzeki San.

Drogi miejskie wewnętrzne są ulicami dojazdowymi do budynków mieszkalnych oraz pól uprawnych.

Tab.21. Sieć dróg miasta Dynów

Nr drogi	Nazwa drogi	Długość w km
	Drogi wojewódzkie	
835	Przeworsk - Grabownica	5 km
884	Przemyśl - Domaradz	3 km
	Razem	**8 km**
	Drogi powiatowe	
	Ks. J. Ożoga	1,5
	Świerczewskiego	0,7
	Rynek	0,3
	Kościuszki	0,4
	Handlowa	0,2
	K. Wielkiego	0,1
	1 – go Maja	1,2
	Sikorskiego	0,9
	Polna	1,6
	Szkolna	0,2
	Podwale	0,6
	Łazienna	1,2
	Sanowa	1,0
	Kolejowa	0,3
	Działowa	1,0
	Plażowa	1,0
	Bartkówka	3,0
	Gajowa	1,0
Razem		**16,2**

	Drogi gminne	
	Karolówka	0,9
	Żurawiec	0,6
	Kaniowiec	0,3
	Gruntowa	0,3
	Wuśki	2,5
	Głęboka	2,5
	Rogozów	1,0
	Jaklów	0,3
	Wąska	0,6
	Zielona	0,6
	Strażacka	0,3
	Podgórska	2,0
	Źródlana	0,3

	Zarzeki	0,3
	Pawia	0,4
	Stawiska	0,3
	Błonie	0,4
	Wierzbowa	0,4
	Ogrodowa	0,9
	Dworska	0,9
	Krzywa	0,2
	Bławatkowa	0, 06
	Sobieskiego	0,13
	Sienkiewicza	0,19
	Słowackiego	0,23
	Matejki	0,14
	Witosa	0,07
	Skargi	0,10
	Plebańska	0,09
	Konopnickiej	0,26
	Igioza	1,17
	Graniczna	1,20
Razem		**19,64**

Źródło: Urząd Miejski w Dynowie 2006 r.

Miasto Dynów połączone jest z oddalonym o 40 km Przeworskiem linią kolejki wąskotorowej. W okresie letnim stanowi to dużą atrakcję turystyczną z uwagi na wycieczki organizowane przez Dyrekcję Kolei.

Telekomunikacja

Liczba abonentów telefonicznych w mieście wg danych z Urzędu Miasta, na dzień 1.04.2004 r. wynosi 1021. Na terenie ul. Bartkówka wybudowana została stacja telefonii komórkowej. Na terenie miasta pokrywają się sieci trzech operatorów komórkowych.

Jednostki administracyjne i bankowe takie jak: Urząd Miasta, Urząd Gminy, Bank Spółdzielczy, PKO Bank Polski posiadają oprócz łączności telefonicznej również dostęp do stałego łącza internetowego.

Ponadto od kwietnia 2004 roku Telekomunikacja Polska umożliwiła korzystanie z technologii ADSL (usługa NEOSTRADA + DSL 512,1). Jest również możliwość korzystania z sieci internetowej poprzez radiowy punkt dostępowy.

Elektroenergetyka

Istniejący stan systemu energetycznego w Dynowie pokrywa aktualne potrzeby w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną. Wymaga ona jednak ciągłej rozbudowy i modernizacji. Dla poprawienia bezpieczeństwa w mieście Urząd Miasta dokonuje oświetlenia kolejnych ulic. Rozbudowa sieci elektrycznej jest kontynuowana w oparciu o prywatnych inwestorów.

Aktualnie długość sieci elektrycznej w Mieście Dynów wnosi 63,4 km w tym:

- linia kablowa średniego napięcia – 6,16 km
- linia napowietrzna średniego napięcia – 8,06 km
- linia kablowa niskiego napięcia – 13,4 km
- linia napowietrzna niskiego napięcia – 35,78 km

Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami

Długość sieci wodociągowej w mieście wraz z przyłączami wynosi obecnie 6,0 km. Długość sieci kanalizacyjnej natomiast wynosi 19,367 km.

Tab. 22. Sieć wodno – kanalizacyjna miasta

	Długość sieci (km)		**Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych**		**Zużycie wody w gospodarstwach domowych**	
	wodociągi	kanalizacja	wodociągi	kanalizacja	dam^3	na osobę w m^3
Dynów	**6,0**	**19,367**	**228**	**840**	**74,0**	**12,3**

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2006 r., Urząd Miejski w Dynowie 2006 r.

Tab. 23.Wodociągi i kanalizacja na tle powiatu rzeszowskiego

Gmina/miasto	**Długość sieci w km**		**Przyłącza do budynków mieszkalnych**		**Zużycie wody w gospodarstwach domowych**	
	wodociągi	kanalizacja	wodociągi	kanalizacja	dam^3	na osobę
Błażowa – m.	9,1	27,0	515	509	40,0	18,9
Błażowa – g.	7,4	4,3	178	104	82,0	9,6
Boguchwała	223,2	279,6	4439	2408	445,1	21,3
Chmielnik	5,6	85,3	89	860	10,0	1,6
Dynów - m.	**6,0**	**19,367**	**228**	**840**	**74,0**	**12,3**
Dynów – g.	4,1	1,2	57	19	8,3	1,1
Głogów Młp. – m.	47,3	28,3	1454	1182	132,2	26,3
Głogów Młp. – g.	125,6	69,6	3611	1607	371,8	28,7
Hyżne	39,6	-	599	-	33,0	4,9
Kamień	65,5	29,6	1252	393	124,1	18,1
Krasne	127,0	145,4	2775	2616	487,9	34,6
Lubenia	-	36,9	8	824	0,8	0,1
Sokołów Młp.-m.	21,1	33,5	830	648	79,7	19,9
Sokołów Młp.-g.	135,3	75,7	26,82	620	212,8	17,1
Świlcza	185,8	156,9	4515	3328	418,3	22,4
Trzebownisko	146,1	265,7	5140	4133	504,3	27,1
Tyczyn – m.	24,0	37,8	888	757	69,4	21,2
Tyczyn – g.	67,6	126,4	1822	1748	178,7	14,1

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2006 r., UM Dynów 2006 r

Zużycie wody ogółem w gospodarstwach domowych oraz na osobę w ciągu ostatnich dwóch lat wzrosło prawie o połowę.

Tab. 24.Gospodarstwa rolne wg sposobów odprowadzania ścieków

Miasto	Odprowadzanie ścieków			Wywożenie śmieci	
	Do sieci kanalizacyjnej	Do szamba	Brak kanalizacji	Na zorganizowane wysypisko	Zagospodarowanie we własnym zakresie
Dynów	420	410	50	748	132

Źródło: Dane szacunkowe UM Dynów 2006 r.

Zlokalizowane na terenie miasta w rejonie ulicy Wuśki składowisko odpadów zabezpiecza miejscowe potrzeby. W chwili obecnej miasto zamierza wprowadzić w życie program ochrony środowiska przed odpadami. Uruchomienie programu selektywnego gromadzenia odpadów w pełni przyczyni się do ograniczenia powstawania odpadów u źródeł, koniecznych do składowania.

Gazownictwo

Miasto posiada w miarę dobrze rozbudowaną sieć gazową. Istniejące sieci gazowe i stacje redukcyjne w większości zabezpieczają bieżące potrzeby. Długość sieci gazowej wynosi 51 km, a ilość przyłączy prowadzących do budynków 736 sztuk. Według danych Urzędu Statystycznego z sieci gazowej korzysta 43,6 % ludności.

6. KULTURA I TURYSTYKA

Działalność kulturalna

Miasto Dynów od dawna aktywnie rozwija kulturę. Kulturalne oddziaływanie Dynowa nie ogranicza się tylko do samego miasta i wsi wchodzących w skład gminy dynowskiej, ale także do miejscowości będących w gminach sąsiednich. Życie kulturalne rozwija się w takich placówkach jak Miejski Ośrodek Kultury, Dom Strażaka, biblioteka oraz w szkołach.

Możemy poszczycić się również bogatym życiem kulturalnym opartym na amatorskim ruchu artystycznym. Posiadamy swój rodzimy Amatorski Zespół Teatralny, Zespół Chóralny AKORD, Orkiestrę Dętą Ochotniczej Straży Pożarnej, kabaret „NASZ", kapelę podwórkową „Tońko" oraz liczne szkolne zespoły artystyczne w tym Szkolną Grupę Artystyczno – Teatralną „ANTRAKT".

Dowodem dużej aktywności kulturalnej Dynowa i okolic są organizowane ważne imprezy kulturalne, wykraczające rangą poza jego obszar. Od kilkudziesięciu lat miasto jest organizatorem imprez Dni Pogórza Dynowskiego które nawiązują do bogatych tradycji kultury ludowej tego terenu. Dni Pogórza Dynowskiego odbywają się od ponad 40-stu lat a w ich ramach odbywa się Wojewódzki Przegląd Kapel i Zespołów Śpiewaczych. Miejski Ośrodek Kultury i Rekreacji jest również organizatorem Regionalnego Konkursu Kolęd i Pastorałek, Regionalnego Konkursu Poezji Patriotycznej jak i również wielu innych cyklicznych imprez. W Zespole Szkół Zawodowych organizowany jest już od czterech lat Wojewódzki Konkurs „Podkarpacka Tęcza", który cieszy się dużym zainteresowaniem.

W Dynowie działają liczne stowarzyszenia, przyczyniające się do rozwoju kulturalnego i edukacyjnego miasteczka.

W mieście wydawana jest „Dynowinka" – miesięcznik Stowarzyszenia Promocji i Rozwoju Regionu Dynowskiego.

Dynów chlubi się swoim artystą - rzeźbiarzem Bogusławem Kędzierskim, absolwentem słynnej szkoły Kenara w Zakopanem. Jego prace możemy oglądać w „Galerii Pniak". Utworzona została również Galeria „Na Zabramie".

Mamy nadzieję, że walory turystyczne i kulturalne, które wymieniliśmy wcześniej, zachęcą do spędzania czasu w naszym malowniczym mieście.

Turystyka

Wykorzystując to co piękne i dobre na naszym terenie, mając jednocześnie na uwadze rozwój i przyszłość tego, jakże malowniczego regionu - samorządy poszczególnych miast i gmin postawiły na rozwój turystyki. Główne walory tego terenu to malownicze położenie geograficzne, rzeka San, nieskażone środowisko przyrodnicze, liczne zabytki, szlaki turystyczne. Walory te podnosi ponadto bogata historia, interesujące zabytki architektury i żywy po dzień dzisiejszy folklor. Pozwala to na organizację wypoczynku świąteczno - weekendowego, wakacji, kolonii, zimowisk, obozów, rajdów i spływów. Obok wycieczek pieszych pobyt na Dynowszczyźnie sprzyja uprawianiu sportów wodnych. San to bowiem wymarzona rzeka dla kajakarzy i pontoniarzy. Rzeka na tym odcinku ma jeszcze górski charakter, tworzy malownicze przełomy. San w tym rejonie stwarza również świetne warunki dla wędkarstwa.

Wczesne lato nad Sanem – fot. D. Gąsecki

W Dynowie biorą swój początek turystyczne szlaki biegnące przez tereny Pogórza Dynowskiego:

- **niebieski** – Dynów – Sufczyna – Krasiczyn – Przemyśl – Dynów – Jawornik Polski – Biała k/Rzeszowa – Rzeszów,
- **żółty** – Dynów – Helusz – Łętownia – Przemyśl – Dynów – Ujazdy – Połomia – Czudec,
- **zielony** – Dynów – Dubiecko – Pruchnik.

Szansą na rozwój turystyki w Dynowie jest kursująca na trasie Przeworsk – Dynów kolejka wąskotorowa – Mały Ekspres „Pogórzanin", jeżdżący przez urokliwe Pogórze Dynowskie – przyciąga dziś turystów i miłośników kolei nie tylko z Polski, ale i z Europy. Trasa przejazdu kolejki jest bardzo atrakcyjna i wiedzie przez najdłuższy w Polsce tunel kolei wąskotorowej w Szklarach (602 m).

Mały Ekspres „Pogórzanin"

W celu propagowania i rozwijania walorów turystycznych Pogórza powstał Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego. ZGTPD tworzą gminy: Dubiecko, Dynów - gmina miejska, Dynów - gmina wiejska, Nozdrzec i Krzywcza. Powstał on w czerwcu 1996 roku i został wpisany do Rejestru związków międzygminnych. Siedzibą Związku jest miasto Dynów.

Położenie geograficzne Pogórza Dynowskiego nie bardzo sprzyja powstawaniu i funkcjonowaniu większych czy też mniejszych fabryk, zakładów

produkcyjnych na większą skalę. W większości tereny te zagospodarowane są pod uprawę rolną, hodowlę bydła, prywatną działalność gospodarczą.

Zarówno miasto jak i gminy stawiają na rozwój turystyki. Potencjalne walory rozwoju turystyki to malownicze położenie geograficzne, rzeka San, nieskażone środowisko, liczne zabytki, szlaki turystyczne, ciekawa architektura, bogate tradycje kulturalne i historyczne. Pozwala to na organizację wypoczynku świąteczno - weekendowego, wakacji, kolonii, zimowisk, obozów, rajdów i spływów. Obok tradycyjnych form turystyki pobytowej, duże znaczenie może mieć rozwój propagowanej agruturystyki gospodarstw rolnych.

Związek nie prowadzi działalności gospodarczej, utrzymuje się ze składek członkowskich, a przejmuje realizację zadań publicznych tworzących go gmin w zakresie:

- rozwijania przemysłu turystycznego poprzez budowę i rozbudowę infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej,
- rozwijania działań na rzecz ochrony środowiska oraz zabytków,
- edukacji krajoznawczej i ekologicznej.

Propagowanie wiedzy ekologicznej odbywa się poprzez organizowanie seminarium dla młodzieży gimnazjalnej i innych imprez o charakterze ekologicznym.

Na stałe do kalendarza imprez Związku wpisały się "Eko - Rajdy po Pogórzu Dynowskim". Ideą jest, by impreza odbywała się cyklicznie i corocznie dotyczyła innego problemu z zakresu ochrony środowiska naturalnego.

Związek ma za zadanie stworzenie przede wszystkim odpowiednich warunków do rozwoju turystyki, wypoczynku weekendowego, letniego i zimowego oraz rekreacji w rozszerzonym zakresie.

Poszczególne gminy wchodzące w skład Związku dysponują hotelami, ośrodkami turystyczno - wypoczynkowymi jak również istniejącymi przy nich bazami sportowo - rekreacyjnymi, choć nie w każdym przypadku są to własności gmin. Położenie geograficzne gmin należących do Związku, predysponuje do organizowania na tych terenach odpowiedniego zaplecza turystycznego, skierowanego na potrzeby osób przebywających na Pogórzu.

II. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA DYNOW

LOGICZNA STRUKTURA STRATEGII

1. MISJA MIASTA

Misja koncentruje się na jego istotnych problemach, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. Dalsze prace planistyczne opierają się na niej i bezpośrednio z niej wynikają. Misja określa obszary strategiczne oraz przybliżony czasookres realizacji planu.

Miasto Dynów będzie stwarzać optymalne warunki do życia swoich mieszkańców.
W najbliższych kilkunastu latach chce być miastem usługowo – rolniczo – turystycznym, czystym ekologicznie z rozwiniętą infrastrukturą techniczną oraz oświatą.

Dynów stanowiąc jedyne na tym terenie miasto, jest miejscem zaopatrywania się ludności pobliskich miejscowości, a często dla wielu z nich jedynym miejscem zatrudnienia. Posiada bogate tradycje kulturalne oraz stanowi dla okolicznych miejscowości ośrodek kulturalny i pragnie te funkcję utrzymać i wzmacniać. Dynów ze względu na swe położenie geograficzne, bogatą historię, zachowane zabytki jest atrakcyjnym miejscem dla turystów zwiedzających miasto oraz bliższe i dalsze okolice Pogórza Dynowskiego. Miasto pragnie promować przedsiębiorczość, wspierając inwestorów wewnętrznych oraz zachęcać inwestorów zewnętrznych, dla których chce przygotować dobre warunki. Konieczne są inwestycje w rozbudowę bazy turystycznej oraz dalsza budowa brakujących elementów infrastruktury technicznej: budowa sieci kanalizacyjnej, wodociągowej oraz rozbudowa oczyszczalni, a także poprawa stanu dróg.

2. OBSZARY STRATEGICZNE

Rozwój Miasta Dynów w ciągu najbliższych kilkunastu lat skoncentrowany będzie wokół następujących obszarów:

- oświata, kultura i sport,

- ochrona środowiska

- rozwój infrastruktury technicznej

- turystyka i agroturystyka

- rolnictwo

- rozwój przedsiębiorczości i usług

- współpraca międzynarodowa.

Wymienione wyżej obszary wymagają określenia priorytetowych kierunków działania miasta. W przypadku Dynowa jest to propagowanie rozwoju intelektualnego społeczeństwa, rozwijanie oferty oświatowej a także budowanie rynku pracy dla mieszkańców miasta poprzez rozwijanie drobnej przedsiębiorczości i usług. Szansą dla miasta jest także intensyfikacja działań w rolnictwie, poszukiwanie nowych rynków zbytu oraz zwiększanie opłacalności produkcji rolnej. Realizacja tych celów powinna przebiegać równolegle z rozbudową infrastruktury technicznej, którego dobra jakość przyczyniać się będzie do realizacji wszystkich celów strategicznych, także w obszarze turystyki i agroturystyki. Podejmowane działania wpływać będą na rozwiązanie najważniejszych problemów miasta:

- wysokiego poziomu bezrobocia,

- słabo rozwiniętej infrastruktury technicznej.

Strategia opracowana została na podstawie raportu o stanie miasta oraz analizy słabych i mocnych stron Miasta Dynów, które pozwoliły na określenie jego problemów, ich zweryfikowanie i próbę znalezienia stosownych rozwiązań, w oparciu o szanse rozwojowe. Strategia zawiera zhierarchizowane pod względem czasu i ważności decyzje rozwojowe, które pozwolą na dostosowanie się miasta do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

Struktura części planistycznej została wypracowana od ogółu do szczegółu. W misji miasta zaznaczają się bowiem obszary, w których powinna być realizowana strategia, natomiast w każdym z obszarów cele szczegółowe, które zmierzać będą do osiągnięcia ogólnego celu misji. Realizacja celów możliwa jest tylko poprzez wykonywanie całego szeregu zadań realizacyjnych. Dzięki takiej metodologii Strategia Miasta Dynów staje się świadomym i ukierunkowanym procesem podejmowania decyzji.

3. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIASTA DYNÓW

Przeprowadzone wśród przedstawicieli społeczności lokalnej badania ankietowe dały możliwość dokładnego poznania miasta poprzez pryzmat opinii mieszkańców, pozwoliły dodatkowo przybliżyć i określić najważniejsze jego problemy. Zadaniem badań ankietowych była odpowiedź na pytanie, co zdaniem mieszkańców jest atutem ich miasta, z jakimi boryka się ono trudnościami i jak można te trudności zwalczać wykorzystując rysujące się szanse. Respondenci kwantyfikowali również podstawowe dziedziny życia społeczno – gospodarczego miasta Dynów w rozbiciu na poszczególne cechy.

Najwięcej osób za problem priorytetowy uznało bezrobocie oraz słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną miasta, w tym zły stan dróg i chodników.

Na podstawie ww. ankiet ustalono również co wg mieszkańców miasta zaliczyć należy do jego pozytywnych cech. Większość wymieniała dobre walory turystyczno – rekreacyjno – krajobrazowe, rozwiniętą sieć handlową oraz aktywność mieszkańców. Wyniki ankiety otwartej, wyrażającej opinie mieszkańców pokrywały się z wynikami ankiety zamkniętej, zawierającej ocenę sytuacji w poszczególnych dziedziny życia społeczno – gospodarczego.

Raport o stanie miasta oraz wyniki ankiet były podstawą do analizy SWOT – mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń Miasta Dynów. Analiza dotyczy sytuacji, w jakiej obecnie znajduje się miasto, pozwala zrozumieć koncepcje rozwoju ekonomicznego, daje również możliwość określenia wzrostu gospodarczego poprzez zinwentaryzowanie istniejących zasobów.

A. POŁOŻENIE; ŚRODOWISKO NATURALNE	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• wysokie walory przyrodniczo – krajobrazowe i wypoczynkowe • czyste środowisko • czysta, piękna rzeka San • ukształtowanie terenu	• brak zaplecza do turystyki • brak kanalizacji • słaba jakość gruntów • podgórski klimat
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• wzrost zainteresowania zorganizowaną turystyką i wypoczynkiem • możliwość promowania miasta jako miejsca atrakcyjnego i turystycznego • wzrastająca świadomość ekologiczna ludzi • rozwój turystyki	• brak tradycji wykorzystania istniejących walorów turystyczno-krajobrazowych • zanieczyszczenie Sanu z powodu braku kanalizacji w okolicznych gminach • niski stan wiedzy ekologicznej mieszkańców

B. WARUNKI DEMOGRAFICZNE/POTENCJAŁ LUDZKI	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• duży potencjał ludzi młodych • duże zasoby wolnej siły roboczej • aktywna postawa mieszkańców	• duże bezrobocie • brak miejsc pracy dla wykształconych ludzi
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• przyrost naturalny • możliwość dostosowywania się do zmieniających warunków	• ucieczka ludzi młodych i wykształconych za granicę i do dużych ośrodków miejskich w Polsce • mało skuteczne formy walki z bezrobociem

C. POZIOM ZASPOKOJENIA WARUNKÓW SOCJALNO-BYTOWYCH	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• dobrze rozwinięte szkoły podstawowe i średnie • dobry poziom pomocy dla ludzi starszych (Dom Pogodnej Starości, Zakład Opiekuńczo Leczniczy) • przychodnia zdrowia • posiadanie administracji ponadgminnej - banki • wzrost budownictwa jednorodzinnego	• niskie wyposażenie szkół w obiekty sportowe (boiska, basen) • niedoinwestowanie szkół, zły stan budynków • brak mieszkań socjalnych • brak miejsc pracy dla niepełnosprawnych, kobiet i ludzi młodych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• umocnienie Dynowa jako centrum oświatowo-kulturalnego i administracyjnego dla okolicznych gmin • zwiększenie poziomu nauczania w szkołach • przeznaczenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe • uzbrojenie terenów • przygotowanie mieszkań socjalnych	• pogarszające się warunki bytowe mieszkańców

D. GOSPODARKA	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• korzystna struktura własności • znaczne zasoby siły roboczej • rozwinięta sieć handlowa • dobre cechy ekologiczne środowiska • dobre cechy ekologiczne płodów rolnych	• brak przemysłu przetwórczego • zła struktura gospodarstw rolnych • duże bezrobocie • niskie nakłady inwestycyjne w sektorach prywatnych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• rozwój przedsiębiorczości • dostęp do tanich kredytów	• zła sytuacja ekonomiczna w rolnictwie • brak rynków zbytu • likwidacja istniejących zakładów przemysłowych • słaba sieć usług • słaby rozwój rzemiosła

E. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• dobrze rozwinięta sieć dróg • dobre połączenie z miastem wojewódzkim i powiatowym • sieć gazowa • oczyszczalnia ścieków • wysypisko śmieci • zaangażowanie samorządu i mieszkańców w projekty infrastrukturalne • sieć elektryczna	• niski standard nawierzchni dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich • słaba sieć zaopatrzenia w wodę • słaba sieć kanalizacyjna • brak parkingów • brak sieci TV kablowej i słaby dostęp do Internetu
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• rozwijający się rynek usług telekomunikacyjnych • środki pomocowe na inwestycje w dziedzinie infrastruktury	• mała ilość środków własnych samorządu na zadania inwestycyjne

F. KULTURA, SPORT, TURYSTYKA	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• dobre warunki do rozwoju różnych form turystyki • piękna, duża rzeka San • centrum oświatowe i kulturalne • aktywnie działający Ośrodek Kultury • drużyna piłki nożnej • zabytki historyczne	• brak bazy turystycznej • brak podstawowych obiektów społecznych • słaba promocja miasta na zewnątrz • brak bazy rekreacyjnej • brak dbałości o wyeksponowanie zabytków
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• wzrost zainteresowania turystyką • ciągła promocja miasta • rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej (budowa basenu, ścieżek rowerowych i pieszych) • długa tradycja klubu sportowego	• brak tradycji do korzystania z istniejących walorów • niedofinansowanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej • brak funduszy na rozwój kultury oraz na odnowę zabytków

G. WARUNKI WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• dobry wizerunek miasta w oczach mieszkańców • aktywna postawa mieszkańców • dobry ośrodek handlowy i targowy	• brak możliwości pozyskania zewnętrznych inwestorów • brak dużego kapitału prywatnego
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• wzrastające umiejętności poszukiwania pozabudżetowych źródeł wspierania inwestycji • polityka władz samorządowych wspierająca inicjatywy gospodarcze • wykorzystanie tradycji targowych	• niski kapitał w regionie • brak instytucji okołobiznesowych

4. CELE I ZADANIA STRATEGICZNE

OBSZAR 1

OŚWIATA I KULTURA

CELE OBSZARU 1

1. Propagowanie rozwoju intelektualnego społeczeństwa.
2. Stwarzanie dobrych warunków życia społeczno – kulturalnego poprzez poszerzanie zakresu ofert oświatowych i kulturalnych.
3. Propagowanie zdrowego stylu życia.
4. Kreowanie zmian w świadomości mieszkańców miasta.
5. Podnoszenie atrakcyjności miasta w oczach jej mieszkańców.
6. Zachowanie tradycji, zwyczajów i obrzędów regionalnych.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Dostosowanie kierunków i systemów kształcenia młodzieży do potrzeb rynków pracy.
2. Doposażenie szkół w pomoce dydaktyczno – naukowe.
3. Rozbudowa bazy sportowej na terenie miasta.
4. Zwiększenie aktywności ruchowej mieszkańców (zajęcia aerobiku, gier zbiorowych, zorganizowanie siłowni).
5. Podtrzymanie tradycji poprzez udział młodzieży w przygotowaniach Dni Folkloru Pogórza Dynowskiego.
6. Wspieranie działalności zespołów artystycznych i sportowych.
7. Dbanie o estetyczny wygląd miasta.
8. Rozbudowa centrum kulturalnego - kino, muzeum regionalne, sala wystaw, galeria.
9. Rozwój i remont instytucji edukacyjnych i kulturalnych w mieście.

Komentarz
Dynów posiadał i posiada ważne znaczenie w dziedzinie oświaty i kultury nie tylko dla swoich mieszkańców, ale także dla mieszkańców wsi gminy Dynów oraz miejscowości gmin Pogórza Dynowskiego. Jest on ośrodkiem oświaty i życia kulturalnego, tę ważną funkcję Dynów musi utrzymać i wzmacniać. Baza lokalowa szkół, domów kultury, kina powinna być odpowiednio przygotowana i wyposażona – należy więc przewidzieć środki na remonty i rozbudowę tych obiektów, przewidzieć rozwój szkolnictwa. Działania w tym obszarze powinny być promowane wśród mieszkańców miasta by doprowadzić do zwiększania świadomości społecznej wokół realizowanych celów.

OBSZAR 2

OCHRONA ŚRODOWISKA

CELE OBSZARU 2

1. Rozwój infrastruktury technicznej związanej z ochroną środowiska (Program „Błękitny San”).
2. Dostosowanie międzygminnego składowiska odpadów komunalnych do standardu Unii Europejskiej.
3. Ochrona wód powierzchniowych Dynowa poprzez kompleksową budowę kanalizacji sanitarnej.
4. Dostosowanie rolnictwa do współczesnych wymogów ochrony środowiska – propagowanie rolnictwa ekologicznego.
5. Gospodarka energetyczna na terenie miasta – produkcja biopaliw.
6. Ochrona gatunkowa fauny i flory na terenie miasta oraz tworzenie zielonych stref pod wypoczynek i rekreację.
7. Rozwój turystyki z uwzględnieniem ochrony środowiska.
8. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
9. Włączenie społeczeństwa miasta Dynowa do programów związanych z ochroną środowiska.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Modernizacja oczyszczalni ścieków.
2. Modernizacja międzygminnego składowiska odpadów komunalnych oraz program selektywnej zbiórki śmieci.
3. Ochrona wód środkowego Sanu i jego zlewni.
4. Ochrona powietrza przez wymianę kotłowni węglowych na gazowe oraz modernizację systemów grzewczych w budynkach wielorodzinnych.
5. Rozbudowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej.
6. Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego.
7. Podniesienie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców Dynowa.

Komentarz
Czyste środowisko, malownicze krajobrazy to wszystko sprawia, że miasto Dynów jest warte ochrony walorów przyrodniczych. Walory krajobrazowe podkreśla piękna rzeka San mająca charakter górski, co dodaje jej szczególnego uroku. W celu ochrony walorów przyrodniczych rzeki powstał projekt „Błękitny San”.
Celem projektu „Błękitny San” jest kompleksowa ochrona wód Sanu i jego zlewni na Podkarpaciu, co jest związane z rozwojem turystyki i agroturystyki, dodatkowymi miejscami pracy, produkcją zdrowej żywności, rozwojem handlu i usług.

OBSZAR 3
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

CELE OBSZARU 3

1. Poprawa stanu technicznego budynków i budowli oraz realizacja brakujących elementów infrastruktury.
2. Koordynowanie prowadzonych inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej.
3. Powiększanie środków finansowych na rozwój infrastruktury.
4. Poprawa stanu bazy służącej ochronie środowiska.
5. Poprawa jakości infrastruktury drogowej.
6. Poprawa wizerunku miasta poprzez rewitalizację poszczególnych jego obszarów.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Modernizacja oczyszczalni ścieków.
2. Rozbudowa kanalizacji.
3. Budowa ujęcia wody ze stacją uzdatniania wody i siecią wodociągową.
4. Modernizacja kotłowni wraz z instalacją c.o. i dociepleniem obiektów użyteczności publicznej, szkół.
5. Rozbudowa łącza internetowego.
6. Regulacja potoków.
7. Rozwój budownictwa mieszkaniowego: komunalnego i socjalnego.
8. Budowa parkingu.
9. Rozbudowa i modernizacja dróg gminnych.
10. Budowa krytej pływalni.
11. Budowa chodników i poprawa stanu poboczy.
12. Rewitalizacja wyznaczonych obszarów miasta – renowacja zabytkowych obiektów, przebudowa publicznej infrastruktury, adaptacja budynków poprzemysłowych na mieszkania socjalne.

Komentarz

Podstawowym celem rozwojowym miasta Dynowa jest uczynienie go nowoczesnym ośrodkiem turystycznym, oświatowo-uslugowym, handlowym i rozwojowym dla miejscowej ludności oraz przetwórczym dla produktów rolniczych. Miasto wykazuje niedoinwestowanie w dziedzinie infrastruktury technicznej, w szczególności w świetle planowanych celów rozwojowych infrastruktury, która wymaga zwiększonych nakładów środków finansowych i starań ze strony władz i animatorów życia społecznego w mieście. Bez nowoczesnej infrastruktury miasto nie wykorzysta swoich szans rozwojowych.

OBSZAR 4

TURYSTYKA I AGROTURYSTYKA

CELE OBSZARU 4

1. Stworzenie bazy wypoczynkowo – turystycznej.
2. Tworzenie nowych obszarów turystycznych przeznaczonych na cele rekreacyjne.
3. Poprawa estetyki miasta.
4. Zwiększenie dostępności różnorodnych form turystyki.
5. Stworzenie systemu promocji miasta – jego walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych.
6. Rozwój agroturystyki na terenie miasta.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Wydawanie materiałów promujących atrakcje przyrodnicze, historyczne i kulturowe miasta.
2. Uregulowanie stanu prawnego terenów pod zagospodarowanie na bazę turystyczną, poszerzenie terenów pod bazę turystyczną poprzez zakup, przejmowanie działek.
3. Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej (pola namiotowe, campingi, przystań wodna).
4. Budowa krytej pływalni.
5. Zagospodarowanie terenów nad Sanem.
6. Organizacja imprez sportowych i turystycznych.
7. Prowadzenie odpowiedniej polityki podatkowej przez władze gminy wspierającej rozwój usług turystycznych.
8. Tworzenie i wspieranie gospodarstw agroturystycznych.
9. Wykorzystanie szkół w czasie wakacji jako bazy turystycznej i schroniskowej.
10. Wspieranie i promowanie lokalnej twórczości ludowej i udostępnianie jej dorobku szerszemu odbiorcy.
11. Wyznaczanie nowych tras rowerowych, pieszych i kajakowych.
12. Szkolenia dla tworzących i prowadzących gospodarstwa agroturystyczne.
13. Rozwój turystyki na bazie kolejki wąskotorowej.

Komentarz

Obok takich wieloletnich funkcji jak usługi, oświata, miasto charakteryzuje się bardzo atrakcyjnymi walorami krajobrazowymi oraz zabytkami kultury materialnej. Położenie Dynowa w pobliżu miasta wojewódzkiego oraz dobre z nim połączenie komunikacyjne dają możliwości rozwijania bardzo popularnych form wypoczynku: agroturystyki, turystyki rowerowej i pieszej, kajakarska, wędkarstwa, łowiectwa. Malowniczo położony teren Dynowa może być atrakcyjnym miejscem spędzania wolnego czasu dla mieszkańców uprzemysłowionych części kraju. Wykorzystanie tych walorów wymaga kompleksowej promocji miasta.

OBSZAR 5

ROLNICTWO

CELE OBSZARU 5

1. Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa w zakresie poprawy opłacalności produkcji rolnej oraz poszukiwania alternatywnych rodzajów produkcji rolnej.
2. Wspieranie powstawania i działania grup producenckich w zakresie skrócenia drogi na linii producent – konsument oraz zwiększenia produkcji wysoko przetworzonej.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Szkolenia dla rolników.
2. Tworzenie grup producenckich.
3. Produkcja zdrowej żywności na potrzeby rozwijającej się turystyki i agroturystyki.
4. Budowa hali targowej jako stałej giełdy rolno-towarowej.
5. Komasacja gruntów.
6. Szukanie nowych form uprawy.
7. Poszukiwanie możliwości kontraktacji.
8. Wspieranie rozwoju spółdzielczości rolniczej.

Komentarz

W ostatnich latach opłacalność produkcji rolnej spadła, pojawiły się problemy z jej zbytem oraz otrzymaniem dobrej ceny. Szansą na rozwiązanie tych problemów jest intensyfikacja działań w dziedzinie rolnictwa poprzez organizowanie się rolników w grupy producenckie, postawienie na produkcję żywności ekologicznej, wspólne organizowanie zbytu. Równocześnie należy poszukiwać nowych form produkcji i jej lepszych organizacji - komasacja rozdrobnionych gospodarstw rolnych.

OBSZAR 6

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I USŁUG

CELE OBSZARU 6

1. Rozwój ekonomiczny miasta, ze szczególnym naciskiem na przedsiębiorczość, spełniającą wymagania ochrony środowiska.
2. Tworzenie warunków do rozwoju drobnej przedsiębiorczości.
3. Aktywizacja bezrobotnych.
4. Zwiększenie ilości osób prowadzących działalność na własny rachunek.
5. Promowanie oferty przemysłowej miasta.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Działanie na rzecz zagospodarowania wolnych obiektów przemysłowych przez podmioty gospodarcze.
2. Rozwój bazy przetwórstwa leśnego i drobnej wytwórczości.
3. Dostosowanie bazy handlowo – usługowej do potrzeb społeczeństwa.
4. Szeroka promocja miasta jako miejsca przyjaznego dla nowych inwestycji.
5. Zainteresowanie potencjalnych inwestorów atrakcyjnością miasta.
6. Dogodne ulgi i zwolnienia przy kreowaniu nowych miejsc pracy.
7. Udostępnienie możliwości podłączeń do infrastruktury technicznej dla nowych podmiotów.
8. Wyznaczenie i przygotowanie terenów przeznaczonych pod produkcję i usługi.
9. Stwarzanie możliwości podnoszenia kwalifikacji mieszkańców w zakresie podejmowania działalności gospodarczej.
10. Zagospodarowanie wolnych terenów rolnych i obiektów.
11. Poszukiwanie dodatkowych środków pomocowych z dostępnych funduszy.

Komentarz
Celem zakładanym w misji Dynowa jest stwarzanie możliwości najlepszych warunków do rozwoju usług i przedsiębiorczości uwzględniającej potrzeby mieszkańców miasta, okolicznych wsi i turystów. Oprócz zagospodarowanych terenów w miarę wyposażonych w infrastrukturę techniczną należy przewidzieć szereg zadań dostosowujących go do pełnienia ponadgminnych funkcji centrum produkcyjno – usługowego dla miasta i okolicy. Podjęcie tych działań komunalnych przyniesie korzyść mieszkańcom Dynowa i okolicznych miejscowości.

OBSZAR 7

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

CELE OBSZARU 7

1. Rozwijanie i zacieśnianie współpracy kulturalnej, edukacyjnej, gospodarczej z państwami Unii Europejskiej (Republika Słowacka, Niemcy, ...) oraz Ukrainą.
2. Inicjowanie współpracy międzynarodowej z poszczególnymi regionami Unii Europejskiej (Czechy, Niemcy, Włochy).
3. Rozwijanie współpracy międzyregionalnej w ramach Euroregionu Karpackiego z regionami: Presov m. Vranov nad Topl'ou (Słowacja), Iwanofrankowskim – m. Jaremcza (Ukraina), Lwowskim: m. Kulików, Sudowa Wisznia, Zakarpackim – m. Winogradow.
4. Kreowanie pozytywnego wizerunku Miasta Dynów za granicą.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Utrzymywanie i rozwój dobrych stosunków ze Słowacją i Ukrainą.
2. Wymiana kulturalna, edukacyjna, gospodarcza i ekologiczna.
3. Wykorzystanie funduszy unijnych w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć.
4. Promocja miasta za granicą.
5. Wymiana doświadczeń związanych z wdrażaniem wymogów unijnych z krajami Unii Europejskiej.

Komentarz
Przynależność Miasta Dynowa do Euroregionu Karpackiego stwarza możliwość dla rozwoju i intensyfikacji współpracy euroregionalnej pomiędzy mieszkańcami Dynowa a społecznościami żyjącymi w regionach przygranicznych Ukrainy i Słowacji. Wykorzystanie ich dla współpracy kulturalnej, turystycznej, edukacyjnej, ekologicznej i gospodarczej przyczyni się do rozwoju dobrosąsiedzkich stosunków z Ukrainą i Słowacją.
Do ważniejszych obszarów współpracy należą również: przepływ informacji, promocja miasta, zbliżenie lokalnych społeczności i wzmocnienie wzajemnego zaufania.
Integracja Polski z Unia Europejską natomiast stwarza olbrzymią szansę na ściągnięcie znaczących środków unijnych na realizację projektów infrastrukturalnych i usługowych.

III. KIERUNKI I STRUKTURA WYDATKÓW FINANSOWYCH

Instrumenty realizacji strategii.

Warunkiem realizacji priorytetów rozwoju, celów strategicznych i kierunków działań określanych w Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Dynów jest zaangażowanie odpowiednich środków finansowych.

Zakłada się, że rozwój miasta opierać się będzie na dwóch podstawowych filarach:

- wewnętrznym – finansowanym ze środków krajowych tj. budżetu miasta, kontraktu wojewódzkiego,
- wspólnotowym – współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej – w jego skład wejdą przede wszystkim Fundusze Strukturalne programowane na poziomie krajowym i regionalnym.

Przewiduje się udział w ramach montażu finansowego środków prywatnych oraz środków sąsiednich samorządów w ramach realizacji wspólnych przedsięwzięć.

Fazy realizacji strategii.

Strategia realizowana będzie w latach 2007 – 2013 z możliwością aktualizowania jej treści w miarę potrzeb.

Z dniem 1.05.2004 r. Polska nabyła prawo do korzystania z instrumentów polityki strukturalnej UE.

Podstawowym, z punktu widzenia Polski, a w szczególności Gminy Miejskiej Dynów celem polityki strukturalnej UE jest tzw. cel 1 przewidujący wsparcie dla regionów słabiej rozwiniętych o PKB na jednego mieszkańca poniżej 75% średniej w Unii Europejskiej. Jako narzędzie realizacji mogą być stosowane wszystkie Fundusze Strukturalne.

W ich skład wchodzą:

- Europejski Fundusz Społeczny

  Celem funduszu jest rozwój zasobów ludzkich. Jest on instrumentem

kształcenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz promocji zatrudnienia. Finansuje on także Inicjatywę Wspólnotową EQUAL służącą wyrównywaniu szans na rynku pracy.

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
  Największy fundusz strukturalny, który finansuje rozwój regionalny i lokalny przez wsparcie inwestycji infrastrukturalnych, w tym rozwój sieci komunikacyjnych, telekomunikacyjnych, energetycznych, infrastruktury ochrony środowiska, infrastruktury socjalnej oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Finansuje on również przedsięwzięcia służące rozwijaniu współpracy transgranicznej, ponadnarodowej i międzyregionalnej.

W ramach nowej perspektywy finansowej realizacja zadań zawartych w Strategii może być finansowana z następujących programów, które są finansowane przez EFRR i EFS.:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013;
- Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej
- Programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej
- Programu Operacyjnego Infrastruktury i Środowiska
- Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka
- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki
  oraz
- Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Zasady finansowania strategii.

Podstawowym źródłem finansowania działań zaplanowanych w strategii będą środki pochodzenia publicznego w postaci następujących funduszy:

- budżet Miasta Dynowa,
- środki pozabudżetowe (m.in. Fundusz Pracy, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej),
- agencje władz publicznych (m.in. ARiMR, ARP, AWRSP, PARP itp.)

Z powodu jak zawsze ograniczonych finansów publicznych miasta, finansowanie priorytetów strategii musi obejmować dodatkowe źródła, w ramach montażu finansowego.

Montaż finansowy jest sposobem realizacji przedsięwzięć o charakterze rozwojowym, przez różne podmioty publiczne, a także prywatne. Jest to sposób na organizowanie przedsięwzięć efektywnych, gdyż partycypacja finansowa wielu udziałowców zwiększa szanse trafnego wyboru.

Z uwagi na fakt, że środki budżetowe będą zawsze ograniczone, wielkiej wagi nabiera potrzeba poszukiwania dodatkowych źródeł finansowania polityki regionalnej.

Koniecznym elementem budowy źródeł finansowania działań określonych w Strategii powinny być środki pozabudżetowe. Ich pozyskanie będzie jednym z zasadniczych elementów programu działania Miasta. Wśród potencjalnych źródeł tego rodzaju należy wymienić:

- majątek niechciany (tzw. mienie polikwidacyjne)
- nieruchomości stanowiące własność Miasta
- kapitał prywatny
- zagraniczne środki pomocowe
- ulgi w podatkach i opłatach lokalnych.

Finansowanie poszczególnych zadań i przedsięwzięć określonych w strategii, następuje w trybie i na zasadach określonych w ustawie o finansach publicznych.

Aby sprostać tym wyzwaniom, samorząd Miasta Dynowa będzie podejmował działania na rzecz pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania strategii zarówno z budżetu państwa jak i ze środków agencji i fundacji działających na rzecz rozwoju regionalnego.

Monitoring i ocena strategii.

Monitoring to obserwacja procesów rozwoju Miasta, prowadzona w celu możliwie szybkiego podejmowania działań, stanowiących reakcję na rozwój powyższych zjawisk.

System monitoringu musi opierać się na efektywnej sprawozdawczości. Muszą tu zostać konkretnie określone rodzaje potrzebnych raportów i ich częstotliwość,

w zależności od analizowanej problematyki (w okresach półrocznych i rocznych).

Samorząd miasta odpowiada za kreowanie i realizację polityki rozwoju miasta. Odpowiada więc również za monitorowanie i nadzór nad całością spraw dotyczących rozwoju miasta.

Podstawową płaszczyzną działań monitorujących i oceniających będzie relacja Rada Miasta – Burmistrz Miasta. Istotnym elementem monitoringu powinny być sprawozdania Burmistrza składane pod ocenę Rady Miasta, dotyczące realizacji polityki w zakresie głównych kierunków rozwoju Miasta. Materiał ten byłby dla Rady Miasta podstawą do okresowej oceny i ewentualnej aktualizacji priorytetów i celów rozwoju miasta.

Celem koordynacji działań proponuje się powołanie komisji w skład której wejdą radni, pracownicy urzędu oraz przedstawiciele innych podmiotów publicznych ważnych ze względu na realizację polityki rozwoju miasta.

System monitoringu i oceny polityki rozwoju miasta musi objąć swoim zasięgiem następujące sfery:

- monitoring sytuacji społeczno – gospodarczej
- monitoring realizacji priorytetów rozwoju i celów strategicznych zawartych w strategii
- monitoring realizacji konkretnych programów i projektów.

Monitoring strategii jest elementem koniecznym aktywnej realizacji strategii rozwoju. Umożliwia on stwierdzenie, czy strategia jest prawidłowo realizowana oraz czy założenia, na których strategię oparto nie uległy zmianie. Pozwala poza tym na sprawne i elastyczne reagowanie na zmiany, ograniczając przy tym kroki intuicyjne, czemu z kolei sprzyja brak właściwej informacji i analiz.

Efektywny monitoring musi spełniać określone wymagania i tak:

- musi być oparty na ustalonych kryteriach, pozwalających na obiektywną ocenę realizacji strategii i efektywności zastosowanych instrumentów rozwoju;
- musi dostarczyć podstawy do podejmowania tak strategicznych, jak i bieżących operacyjnych decyzji – musi więc odpowiednio często i wcześnie informować o stanie realizacji strategii.

Monitoring wymaga gromadzenia, dysponowania i analizowania odpowiednich kategorii informacji, związanymi tak ze wskaźnikami, jak i założeniami /baza informacyjna/. Są to przykładowo:

- trendy rozwojowe w gospodarce - w ujęciu sektorowym,
- współczynniki ekonomiczne - krajowe, regionalne, lokalne,
- struktura wydatków i inwestycji,
- trendy demograficzne i inne.

Prowadzenie monitoringu wiąże się z poszerzeniem uczestnictwa społecznego w realizacji strategii, które obejmuje tym samym procesy oceny, aktualizacji i ewentualnej modyfikacji strategii. Realizowane to będzie m.in. poprzez publikacje rocznych sprawozdań, pełniących funkcje informacyjne oraz publiczne dyskusje nad realizacją strategii.

Prowadzenie działań zmierzających do zaangażowania wszystkich ważnych dla województwa środowisk pozwoli ograniczyć problem doraźności prac i niestabilności mechanizmów współdziałania podmiotów polityki regionalnej. Planowanie strategiczne musi mieć bowiem charakter ciągły.

Realizacja strategii powinna być elastyczna i podkreślać jej otwarty charakter, dostosowując się do zmieniających się warunków społecznych i gospodarczych, tak wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Szczególnej uwagi wymagać tu będą impulsy wynikające z procesów integracyjnych z Unią Europejską. Powyższe jest ściśle związane z rozwojowym charakterem strategii, zakładającym jej okresowe aktualizowanie. Strategia będzie wprowadzana w życie poprzez programy wojewódzkie.

Osoby uczestniczące w pracach nad aktualizacją Strategii Miasta Dynów na lata 2007– 2013.

- **mgr Zygmunt Frańczak** – Burmistrz Miasta Dynów
- **mgr inż. Zofia Pantoł** – Sekretarz Gminy Miejskiej Dynów
- **mgr Anna Baran** – Referent – Referat Rozwoju Gospodarczego